

SAN MARCOS

Marcosa Jesucristoen huadak hua'a o'manigmadoya'uyate.

*Sue'da aratbut e'nahue'yo Juan Bautistaa
Diosen huadak hua'a o'mana'onhuahua'uyate.*

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

¹ Jesucristoen huadak hua'a huaboada on'nigmadoya'ne. Jesucristo Diosen Huasi'po o'e.

² A'nennada Isaías Diosen huamanbatia'pakeria o'madoya'uyate:

Ontaj oknopoe'dik ka'ne'po onte huakkuruda do'hued huata'moneritaj ijta'mona'apoy sion. Diosa ona'uyate.

³ Sue'da aratbut e'nahue'yo o'ika'apo. "Yan'nopo'korea'. Huairi e'tiakde'te daka'da a'eya'po 'urunopo'da yag'kika'. Dakhuea' e'kika' yan'batikpo onte'ti Diostaj yan'nigpeika'." Utta'da o'mana'apo.

Kenda o'madoya'uyate Isaíasasa. Juan Bautistataj o'timadoya'uyate.

⁴ Ken sue'da aratbut e'nahue'yo Juana bautiza o'magkika'po, "Diosa dakhuea' e'ka' kakkahue'po yan'nopo'korea' Diostaj bautiza megke'." Juana aratbuttaj o'manika'uyate.

⁵ Juantaj e'peeta' on'pakpo huakka'nanada aratbut on'huahua'uyate. Huakka' Judea huadari huae'eri huakka' Jerusalényo huae'eri Juan-taj on'huahua'uyate. "Dakhuea'da ijkikamey.

Bekkahuea' Dios." Enade'te Jordánhueya' Juana bautiza o'magka'uyate.

⁶ Yudtaj camello huahuijtaj e'ka' Juan Bautista o'otika'po kenpa'ti huasi'dak baka'bij o'tae'uyate. Tiktik o'bapika'uyate. Asigku o'minika'uyate.

⁷ O'mana'po:

—A'ti Diosen Huairi bo'huatiakdeapone. Do'hua e'manikade'te bo'huatiakapone. Kennayo huakhuairinanada teynanada e'eada do'huataj ehue'da ijjej. Huairinanada o'enok ke'nen huanaba' ehue'dikda ijjej.

⁸ Hue'eya opudtaj bautiza o'nogka'ne. Ke'nanayo Diosen Nokirega bautiza mogka'apone. —Juan Bautista o'mana'uyate.

Jesústaj bautiza ogka'uyate.

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹ Kenoka' Galilea huadaribaya' Nazaret huakka' jakya' Jesús o'tiakuyate, Jordánhueya' Juana bautiza ogka'uyate.

¹⁰ Jesús huahueya' e'behuikde'te ida kurud konig akbogpe okhuikepo, Diosen Nokirega daka'damon konig tukku' o'huahuarakpo Jesústaj o'tikot Jesús Diosen Nokiregtaj e'tiahuayte o'tikotpo:

¹¹ —On do'hued huasi'po o'taene. Huadi'da o'taene. Ontaj durugda o'toene. —Kurudya' Diosa ona'uyate.

Jesústaj toto'a o'dikdikuyate.

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹² Ken sue'da aratbut e'nahue'yo Dios Nokirega Jesústaj o'ta'mona'uyate.

13 Ken, sue'da aratbut e'nahue'yo cuarenta huame'noe o'eonhua'po dubayo huae'eriere o'nepo. Toto' huairia Jesústaj o'dikdikuyate dakhuea' kake'po. E'dikdikde'te Diosen huata'moneri aypo on'yokuyate.

Galileayo huaboa'da huadak hua'a Jesúsa o'manmadika'uyate.

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

14 Ken Herodes huairia Juantaj huabakuda' jakyo e'kudade'te, Galilea huadariyo Jesús o'hua'uyate. Dios Huairitaj huadak hua'a huaboa'da o'manmadika'uyate.

15 —Oyedda Dios huairi o'tiakdenok, dakhuea' bokika'nig yan'nopo'korea', Diosen huamanopo'yarea'eritaj yanoknopoika'. —Jesúsa o'manika'uyate.

Botta' botta' huakjene'eritaj: "Doere monhua'."
Jesúsa o'mana'uyate.

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

16 Jesús huaboro' e'pog Galilea akta'bogpete o'hua'epo Simón huama'buy Andréstere o'batiahuay'uyate. O'nokjene'uyate. Huakjene'eri o'ne'uy. E'nokjene'te o'batiahuay'uyate.

17 —Doere monhua'. Aratbut Diosensi'po ka'nike'po kan'manopo'kore'po mo'manmadikika'apone. —Jesúsa o'mana'uyate.

18 Idada huakjene' kenpa'da o'nenanpo Jesúsere on'hua'uyate.

19 Adyonda o'hua'edepo Jacobotaj huama'buy Juantere Jesúsa o'batiahuay'uyate. Jacobo huama'buyere Zebedeoen huasi'po o'nuyate. Kusi'petone'yo o'nepo huakjene'taj on'to'ka'po,

20 “Monhua’, do’taj me’nigpeika’.”
 Jesús a e’manade’té huaoj Zebedeo huan-
 aba’tere o’nenonpo Jesúsaj a’nigpeikaya’po
 on’tahua’uyate.

*Dakhue’ nokirega huabokerektaj
 o’nopo’toē’uyate.*

(Lc. 4.31-37)

21 Ken Capernaum huakka’ jakyo o’nokye’uyate.
 Okmapie’ahuaddik huame’noete judío
 aratbuten huaitake’ jakyo Jesús o’kuddepo,
 o’manmadika’uyate.

22 Moisésenba’ huamanmadika’eri konig
 huairi daka’ manmadikahue’ o’nika’nig’a
 Jesúsnyo konig huairitone’ ’urua’nanada
 o’manmadika’uyatenok, “kenpihuay” aratbut
 oda’po on’mepuke’uyate.

23 Judíoen huaitake’ jakyo dakhue’ nokirega
 huabokerektaj o’nopo’toenok ’utta’da ona’po:

24—Mena’po oro’taj dakhuea’ egka’ta’ i’pak Jesús
 Nazaret huæ’eri. Mena’po oro’taj a’maenya’po
 o’huatiak. Ontaj okia’ne Diosen huadakda
 nogsi’potida i’ene. O’nopoey. —Kenbokereka
 Jesúsaj ’utta’da ona’uyate.

25 —A’pakhue’ yae’. Huabokerektaj yakorok,
 nokireg. —Jésusa ona’uyate.

26 Nokirega o’iriga’po o’sagkia’depo
 okhua’uyate.

27 Aya’ada on’tiahuaypo,

—Kenpihuay on’nopepo ’urua’nanada
 o’manmadika’. Konig huairitone’ ighua’da
 o’mana’nok dakhue’ nokireg on’nigpeepo
 o’nokorok. —Huayahuaya on’batia’pakuyate.

28 Idada Galilea huadaribayo nogyo nogyo Jesúsa 'urua'da o'kika' on'manbatia'pakika'uyate.

Simón Pedroen huasu'taj o'yaread'uy Jesúsa.

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

29 Ken judíoen huaitake' jakya' o'norokdepo Jesús Simónen Andrésenere jakyo Jacobo Juanere o'hua'uy.

30 Simónen huasu' o'digpakpo, onpahueduyate. "Simónen huasu' o'digpak." Jesústaj o'nona'nok.

31 Jesús Simónen huasu'taj o'huahua'po, o'ta'kuypo o'boda'uyate. E'digpak o'ta'huitato'po aypo o'manigmanhuada'uy.

Huakka' aratbut dakhue'da e'ne'te Jesúsa o'bayarea'uyate.

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

32 E'sikde'te huakka'da dakhue' o'nenok aya'tada Jesúste on'batohua'uy. Nogomeytaj dakhue' nokirega on'manopo'toenok Jesústaj on'batohua'uy.

33 Huakka' jakya' aya'ada akbogpete on'kupopakuy.

34 Huakka'tada Jesúsa o'bayarea'uy. Huakka' toto'taj o'maken'uy. Toto' Jesústaj okia'nok "Diosen Cristo o'e ahue' yane'." Jesúsa toto'taj o'mana'uyate.

Galilea huadaribaya' Jesúsa o'manbatia'pakonhuahua'uyate.

(Lc. 4.42-44)

35 Ken, meahuedda o'mabo'uyate. Sue'da aratbut e'nahue'yo Jesús o'hua'uyate. Keya' Diostaj o'tiona'pakuyate.

36 Simónomey on'tahua'po,

37 on'huahuaydepo,
—Aya'ada bo'ukne. —O'nona'uyate.

38 —Nog huakka' jakyo nogyo nogyo huadak hua'a a'manbatia'pakya'po ijtiakpo nogyo nogyo monhua'. —Jesúsa o'mana'uyate.

39 Galilea huadaribayo nogyo nogyo o'hua'unhuahua'po judío aratbuten huaitake' jakyo o'manmadikika'po kenpa'ti toto' nokiregtaj o'maenika'uyate.

Huabokerek ke'poda e'so'settaj Jesúsa o'yarea'uyate.

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

40 Huabokerek ke'poda o'so'setpo, Jesústaj o'huatiakuyate. Huikudate o'tihuadpo,

—E'paknayo yarea'dik o'ene. —Jesústaj ona'nok.

41 Jesús o'tinepahuiudpo, o'tibata'tepo, ona'po:

—E'yarea'ta' o'pakne. O'yareapone. —

Ona'uyate.

42 Ena'te idada o'yaread'uyate. 'Uruda huaso' o'uyate.

43 Jesúsa o'ta'mona'po,

44 —Keyoj, Jesúsa be'yarea'ne mantia'pakhue' yae'. Huaso' e'yarea' ka'tiahuaye'po sacerdotete yahuati'. A'yareya'po konig Moisésa o'mana'uyatenig ken konig yayokti'. 'Uhuapi' yayokti'. O'yarede aratbuta mo'tinopoepone. —Jesúsa ighua'da ona'uyate.

45 Ke'nanayo o'hua'po Jesúsa be'yarea'ne aya'tada huaboa'da o'mantia'pak'uyate. Konigepo Jesús huakka' jak eretnopoyo mankudhue'dik o'epo sue'da aratbut e'nahue'yo o'ika'uy. Nogya' nogya' on'bahuatiakika'uyate.

2

Huabokerek e'ketpaktaj Jesúsá o'yarea'uyate.

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

¹ Sue'da huame'noe e'pokde'te Capernaum huakka' jakyo onte'ti Jesús e'tiakde'te “Jesús jakyo o'e.” Huakka' jak huæ'eria on'tipeepo,

² huakka'ada aratbut on'kupopakpo, jakyo ogkupopakpo kurutekon ogkupopakuyate. Akbogpete mente boahue' o'ne'uyate. Apag Diosen huadak hua'a Jesúsá o'manmadika'uyate.

³ Botta' botta' huabokereka huabokerek e'ketpaktaj o'nonokba'huadonpo on'totiakuyate.

⁴ Huakka'ada ogkupopaknok, menpa' ibodte huatotiakhue'dik o'nepo, jak kutayo on'tobehuikpo jakonpid on'tiokendepo huabokerek e'ketpak asukte enpahuedte aratbutnopote Jesússtaj huakokpen o'nonhuaraka'uyate.

⁵ Jesúsá o'yarea'apo o'noknopoenok Jesúsá o'nopoepo,

—Aya' Diostaj dakhuea' i'kika'uyatenig'a yokkahuea'po o'nopo'tihueke'ne, sion. — Huabokerek e'ketpaktaj Jesúsá ona'uyate.

⁶⁻⁷ Kenteyo sue'da Moisésenba' huamanmadika'eri on'bahuadpo, “Menpa' in huabokerek Diostaj dakhuea' oa'. Be'a dakhuea' e'ka' ya'nopo'tihueke'. Diosayo'da nopo'tihueke'dik o'e.” Kenda huanopoya'da on'nopoeyate.

⁸ Kenda Moisésenba' huamanmadika'eri huanopoya'da on'nopoenigtaj Jesúsá o'nopoepo,

—Mena'po huanopoya' kenpa' do'taj on'tinopoeyate.

⁹ Diostaj dakhuea' e'ka' huabokereka okkahueahue'dik o'e. Diosayo'da okkahuea'dik o'e. Huabokerekanayo yareahue'dik o'epo,

“Yabod, atisuk yatohua’ yahuati,” onahue’dik o’e. Diosayo’da yarea’dik o’e.

¹⁰ Do huabokerek ijje_{po} Diosya’ ijtiakuy. Diostaj dakhuea’ e’ka’ nopo’tihueke’dik ijje_y opudtaj a’manopoeaya’po, e’ketpaktaj ijyareapoy. —Jesúsa Moisésenba’ huamanmadika’eritaj o’mana’po,

¹¹ —Yabo’, asuk yatoe_{po}, o’nen jakyo yahuati’ ona’ne. —Jesúsa e’ketpaktaj ona’uyate.

¹² Aya’ada en’tiahuayte o’bodpo asuk o’udpo o’makorokon’uyate. Konigepo aya’ada,

—Kenpihuay, Dios huadakda o’e. ’Urunanada o’ka’. Ken konig a’nenda tiahuayhue’ o’nika’uynig o’tiahuaydey. —Aratbuta on’tiahuaydepo on’batia’pakuy.

Jesúsa Mateotaj “menigpeepo beta’hua’,” ona’uyate.

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³ Ken onte’ti Jesús o’hua’po, e’pog akta’bogpete o’hua’uyate. Huakka’ada aratbut kentaj egkupopakde’t_e o’manmadikanhua’uyate.

¹⁴ O’pokonpo, Levítaj o’tiahuay’uyate. (Leví Mateo botta’dik on’dikka’uyate.) Leví Alfeoen huasi’po gobiernoen huakupe huatabae’ jakyo o’huaduyate,

—Menigpeepo beta’hua’. —Levítaj ona’uyatenok Leví o’bodpo, Jesúsere o’hua’uyate.

¹⁵ Ken Levíen jakyo Jesúsere huakka’mon on’bape’po huakka’ gobiernoen huakupe huatabae’eri huakka’ dakhuea’ huaka’erikon on’bape’uyate. Huakka’da ken konig Jesústaj on’tahua’ika’uyate.

16 Dakhuea' huaka'eriere, Jesús o'bape' Moisésenba' huamanmadika'eri fariseoere on'tiahuaydepo,

—¿Mena'po huakupe huatabae'eri dakhuea' huaka'eriere o'bape'po Jesús? —Fariseoa Jesús en huanigpeika'eritaj on'huaa'uyate.

17 Kenda Jesús a o'mapee'edepo,

—Aratbut dakda ee'nayo huamadakka'eritaj pakhue' o'nika'. Dakhue'da ee'nayo huamadakka'eritaj on'pakika'. Huadak huakika'eritaj “yan'nopo'korea',” a'manaya'po tiakhue' ijje'uy. “Yan'nopo'korea'po do'taj men'nigpeika'.” Dakhuea' huaka'eritaj e'mana'ta' ijpakpo ijtiakuy. —Jésusa o'mana'uyate.

“¿Mena'po o'nen huanigpeika'eria Dios kamapee'po aypo bapehue' ehue' yanika'?” Jesús taj o'nona'uyate.

(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

18 Nogok Juanen huanigpeika'eri Dios kamapee'po aypo bapehue' e'nika'te, fariseo aratbutkon Dios kamapee'po bapehue' e'nika'te sue'da aratbut Jesús taj on'huatiakpo,

—Juanen huanigpeika'eri fariseokon Dios kamapee'po bapehue' o'nika'. ¿O'nen huanigpeika'erinayo mena'po yan'bapika'? — O'nona'uyate.

19 —Huabokerek o'toepakapo, ke'nen huadi'a fiestate on'tiakdepo on'bapika'. Ken huabokerekere e'ne'te huadi'a bapika'dik o'nika'.

20 Nogok ken huabokerektaj en'baktohuade'te huadi'a pai'da e'dik o'nepo Dios kamapee'po bapehue' o'nika'apo. —Jésusa o'mana'uyate.

21 —Huatone'ok ke'poda e'para'te akbetya'po huabo huaoktaj okteghue' o'ika'ne oro'omey aratbut. Huaboenpa huatone'oktaj ekbetnayo onte'ti ke'poda o'para'apo kenpa'ti huabo huaok dakhue'da o'eapo. Konigti adhuea'pane'a e'manmadika' huatone'dik onte'ti nigpeehue'dik yane'. Do'hued huabodikyo'da e'manmadika' nigpeedik yanika'. Konigti konig adhuea'pane' ogkika'uynig nogiti kika'dik manahue' ijjepo huabo e'manmadikayo'da on'madika'ika'ne.

22 Huatone'si'dak vino huatoe' ayda kenpa'ti kurugada o'epo konigepo huabo vino sine' huebiahued onjoyhue'dik o'ene. Huatone'si'dakyo huabo vino onjoyhue'dik o'ika'ne. Huatone'si'dakyo huabo vino enjoynayo o'huepoagpo huasi'dak on'titagonapo. Vino o'surukapo kenpa'ti huasi'dak ke'poda o'su'huitonapo, dakhue'da o'eapo. Huabo vino huabosi'dakyo onjoydik o'ene. Huasi'dak vinoere huadak o'eapo. Konigti adhuea'pane' ogkika'nig kahue'dik yanika'. Do'hued huabo e'manmadikayo'da yan'nigpeika'po yag'kika'. Konigti konig adhuea'pane' ogkika'uynig nogiti kika'dik manahue' ijjepo huabo e'manmadikayo'da on'madikika'ne. —Jesúsa o'mana'uyate.

Judíoen okmapie'ahuaddik huame'noete Jesúsen huanigpeika'eria o'nogkupoktega'uyate.

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

23 Nogok okmapie'ahuaddik huame'noete ta'bayo Jesús o'hua'epo huanigpeika'eriere

o'huae'uyate. Jesús en huanigpeika'eria ogkusitokpo trigo o'nogkupaya'uyate.

²⁴ —Yatiahua'y. ¿Judíoen okmapie'ahuaddik huame'noete ogkupayahue'dik o'énig'a mena'po o'nen huanigpeika'eria yagka'? Dakhuea'da ogka'. —Fariseoa Jesústaj o'nona'uyate.

²⁵ —A'nennada David kenere huae'eri aypotaj o'nepo ogkusitokuyate.

²⁶ Diosen carpa jakyo on'kudonpo, Abiatar sacerdote huairi e'ika'te Diostaj e'nighueda' pan on'tabapeduyate. Kenda pan be'api' bapehue'dik ee'tada ogka'uyate. Sacerdoteyo'da bape'dik o'nuyate. Menpa' kenda Apagba'te tiahuayhue' o'ika'.

²⁷ Huabokerektehuapa' okmapie'ahuaddik ka'nike'po Diosa okmapie'ahuaddik huame'noe o'dikka'uyate. Huabokereka katepi' nogda nogda kikhue'dik yanika' a'manaya'po okmapie'ahuaddik huame'noe Diosa dikkahue' o'uyate.

²⁸ Do huabokerek ijje'po Diosya' ijtia'kuy. Okmapie'ahuaddik huame'noe Huairi ijje'y. — Fariseotaj Jesús a o'mana'uyate.

3

*Jesús a eba'po'ketpaktaj o'ba'yarea'uyate.
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)*

¹ Onte'ti okmapie'ahuaddik huame'noete judíoen huaitake' jakyo Jesús a o'kuduyate. Keyo huabokerek eba'po'ketpak o'uyate.

² “¿Okmapie'ahuaddik huame'noete menpa' Jesús a ya'yareapo?” Fariseo on'nopo'epo, e'yarea'nayo, “Jesús a dakhuea' o'ka'.” Huaa'dik

o'ey on'nopoē'uyate. Konigepo fariseo Jesústaj on'tiahuaya'uyate.

³ —Yabo', iyo eretnopoyo yaboato'. —Jesúsa eba'po'ketpaktaj ona'uyate.

⁴ —¿Okmapie'ahuaddik huame'noete menpa' huadak ka'dik ya'ne? ¿Menpa' dakhuea' ka'dik ya'ne? ¿Menpa' yarea'dik ya'ne? ¿Menpa' arakdik ya'ne? —Jesúsa o'mana'nig'a. Fariseomeya sohuata' a'tokhue'da o'noke'uyate.

⁵ E'nopoenka'ta' pakhue' o'nenok Jesúsa o'bahuadiayonpo suhue'da o'epo nogta nogta o'batiahuaypo,

—Yabate'. —Jesúsa ona'uyate.

Ken o'ba'tepo o'ba'yarud'uyate.

⁶ Fariseomey o'norokpo ida Herodestaj huapak-eriere ogkupopakdepo, menpa' Jesústaj arakdik o'e, on'batia'pakuyate.

E'pog akta'bogpete Jesústaj huakka'da ogkupopakuyate.

⁷ Huaboro' e'pog akta'bogpeyo Jesús huanigpeika'eriere on'hua'uyate. Huakka' Galilea huadaribaya' huae'erikon on'tahua'uyate.

⁸ Judeaya' Jerusalénya' Idumea huadariya' Jordánhue adpenya' Tiro huakka' jakya' Sidón huakka' jakya' huakka'da on'huatiakpo, Jesúsa 'urunanada o'kika' on'tipeedepo, on'tiakuyate.

⁹⁻¹⁰ Huakka'tada o'bayareaduynok aya'ada dakhue' huae'eria a'yareya'po ken'taj e'nejta' on'pakpo diga'da on'kupopakpo Jesússo'taj sapajdikte e'nenok,

—Ibodteda kusi'pe mo'nigtoē'. —Jesúsa huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

11 Kenoka' toto'a huanopo'toē'eria Jesústaj on'tiahuaydepo on'tihuekpo,

—Diosen Huasi'po i'ene. —'Utta'da o'nona'uyate.

12 —Keje' matiokiahue' yane'. —Ighua'da o'mana'uyate Jesús'a.

Jesúsa docetaj huamata'mona' o'baktie'ea'uyate.

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

13 Ote'yo o'behuikuyate. Kenomeytaj e'baktie'ea'ta' o'pakpo “Yan'tiak,” o'mana'nok on'huatiakuyate.

14 Jesúsere ka'nike'po huadak hua'a kan'manmadikike'po docetaj o'baktie'ea'uyate.

15 “Do ijpaknok dakhue' ee' bayarea'dik mo'eapo kenpa'ti dakhue' nokiregtaj maoro'ka'dik mo'eapone.” O'mana'uyate.

16 Jesús'en doce huamata'moneri o'nepo: Simón Pedro,

17 Jacobo, Jacoboen huama'buy Juan Zebedeoen huasi'po, kenomeytaj o'dikka' Boanerges (kurud ea'ensi'po),

18 Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo Alfeoen huasi'po, Tadeo, Simón cananista huakupopakeri,

19 kenpa'ti Judas Iscariote Jesús'en huamata'moneri o'nuyate. Judas Iscariote huakupete Jesústaj kanarake'po ya'bahuatitotiakapet.

“Toto' huairia Jesústaj o'teyya'.” Fariseo huanmanmadika'eria nama'da on'huaa'uyate.

(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

Nogok huanigpeika'eri Jesúsere jakyo on'kuduyate.

20 Onte'ti huakka'da aratbut ogkupopaknok menpa' bapehue'dik o'ne'uyate.

21 "O'segpakpo o'kika'." Aratbuta on'batia'paknok Jesúsen huabeta kenda on'nopoedepo a'tohuaya'po on'huatiakuyate.

22 —Beelzebú toto' huairi o'nopo'toepo o'teyya'nok Jesúsa toto' nokiregtaj o'makenika'. — Moisésenba' huamanmadika'eria on'batia'pakuy. Jerusalénya' on'tiakde'uyate.

23 "Nama'da on'nopoenig Moisésenba' huamanmadika'eritaj a'manopoeyaya'po menhuatiakpo men'pee'," Jesúsa o'mana'depo konig o'e o'manbatia'pakpo:

—Menpa' toto'a huata' toto'taj en'dik ya'et. Ehue', enhue'dik o'e.

24 Ondariyoyo' huaje'eri gobierno huairi huayahuaya e'barakika'nayo gobierno huairi toehue'dik o'neapo.

25 Kenpa'ti onyoyo' huaje'eri e'batuktukta' on'pakpo on'bakkupopak. E'baraknayo ehue'dikda o'ne.

26 Konigti toto' huairi huayahuaya e'magka'nayo a'ti ehue'dik ya'neapet.

27 Huabokereka huairien e'tamaika' jekbakayta' e'paknayo ba'tinuku'dik kenpa'ti itakpi'tinuku'dik o'e. Huairitaj o'tinukudepo okbakaydik o'e. Donayo teyda ijje. Toto' huairitaj tinuku'dik ijje. Toto' huairien huanaba' maendik ijje.

28 Aratbut dakhuea'da eka'nayo kenpa'ti Diostaj dakhuea'da e'huaa'nayo nopo'tihueke'dik o'e Diosa.

29 Diosen Nokiregtanayo dakhuea'da e'huaa'nayo Diosa bakkahueahue'dik o'e. Menokapi' bakkahueahue' o'eapo Diosa. Diosen Nokiregtaj dakhuea'da o'huaa'uyate Diosa okkahuehue' o'unhuahuika'apo. Buttida ijJay. —Jesúsa o'mana'uyate.

30 “Dakhuea' nokirega Jesústaj o'nopo'toe.” Moisésenba' huamanmadika'eria nama'da on'huaa'nok Jesúsa kenpa' o'mana'uyate.

Jesúsen huaye Jesúsen huama'buyere on'huatiakuyate.

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

31 Kenoka' huaye Jesúsen huama'buyere on'huatiakuynig'a huakka'nada ogkupopaknok bidtemon on'boato'po “bo'huatiakne. Yana,” ona'nok

32 huakka'da aratbut on'tikupohuadpo,

—O'nen huaye o'nen huama'buyere aratbuttiokpeyon mo'nigbone. On'taj bo'ukne. —O'nona'uyate.

33 —Be do'hued huaye ya'et. Do'hued huama'buy be ya'net. —Jesúsa o'mana'po,

34 kenomey en'tikupohuadtaj o'tiokpokubere'po,

—Inomey do'hued huaye do'hued huama'buy o'ne.

35 Kenda Dios o'paknok aya'ada ogkika'po do'hued huama'buy do'hued huaidpo do'hued huaye o'ne. —Jesúsa o'mana'uyate.

4

*Huabakidena'eri
o'manbatia'pakuyate.*

a'manopoeya'po

(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

¹ Onte'ti huaboa'da Jesúsa o'manmadika'po e'pog akta'bogpete o'manmadika'uyate. Huakka'ada aratbut ogkupopaknok kusi'pe e'betyo o'huadato'po huakka' aratbutnayo akta'bogpete ogkupopakuyate.

² Konig Diosen Huairitaj yanoknopoeapet a'manopoeya'po o'manbatia'pakonhua'po o'manmadika'po nogda nogda o'manbatia'pakpo o'manmadika'po,

³ —Yan'pee': Huabakidena'eri a'bakidenaya'po o'hua'uyate.

⁴ Nogyon nogyon o'bakidena'po sue'da dagte o'kidbakotapo, bakoy o'batiakpo o'kidye'kea'uyate.

⁵ Sorok buruj huidbate sue'da o'kidbakotuyate. Kenta'idada o'kerekyu. Sorok buruj o'epo idada o'kerekyu.

⁶ Ken diga' o'ta'tedepo eyya' o'pakpo sue'da hua'ihuit o'epo o'ay'uy.

⁷ Nog huakid okpota'pidsi'bayo o'kidbakotea'po sue'da o'batipakbonig'a okpota'pidsi' diga' o'bakerekpo huakpitaj o'batibuk'uyate.

⁸ Nog huakid huadak sorokteda o'kidbakotea'uyate. O'batipakbodepo o'bakerekdepo huakka'kidada ogkupahuad'uyate. Noga huakpia treinta huakid ogkupaepo noga huakpia sesenta huakid

ogkupaepo nogda cien huakid ogkupae'uyate.
—Jesúsa kenda o'manbatia'pakdepo,

⁹ —Be'api' e'nopo'e'ta' e'paknayo daka' yan'pee'.
Bo'peokhuadne. —Jesúsa o'mana'uyate.

*Huakka'ada nopenkahue'dik ka'ne'po Dios
Huairi konig o'e, Jesúsa o'manbatia'pakpo
o'manmadikika'uyate.*

(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Huakka'ada aratbut en'bakhuade'te Jesús en
huanigpeika'eri doce huanigpeika'eriereyo'da
o'nepo, “Ken huabakidena'eri ken konig o'e
huaboa'da on'manbatia'paknigtaj nopogkahue'
o'ey. Oro'taj daka' mo'nopo'e'a'.” Jesús taj
o'nona'uyate.

¹¹ —Dios huairitaj konig aratbuta
yan'nigpeika'apet opudtanayo daka'
e'manopo'e'a'ta' ijpaki. Nogomeytaj
e'manopo'e'a'ta' pakhue' ijjepo ken konig o'e
ijmanbatia'pakikay.

¹² En'tiahuayada daka' tiahuayhue' o'neapo.
En'pee'ada nopogkahue' o'neapo. Nopo'koreahue'
ka'ne'po Dios bakkahueahue'dik kamagke'po
Dios Huairi konig o'e ijmanbatia'pakikay. —Jesúsa
o'mana'uyate.

*Huabakidena'eri konig o'e kan'nopenke'po
Jesúsa huanigpeika'eritaj daka' o'manopo'e'a'uyate.*

(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

¹³ —Huabakidena'eri konig o'e nopogkahue'
ee'nayo nogdakon e'manbatia'paknayo menpa'
nopogka'dik mo'e'apet.

¹⁴ Ken huakid huabakidena'eri o'bakidenea'nig
Dios en huadak hua'a o'e.

15 Kenda huakid dagte o'kidbakot konig aratbuta Diosen huadak hua'a on'peeato'nig'a idada toto'a huahua' huanopoya' Diosen hua'ataj o'bakkaynok kenpa'da o'noknopoebatikapo.

16 Huakid huidbayo on'kidbakot konig aratbuta Diosen huadak hua'ataj durugda on'peeato'nig'a.

17 Konig sigda hua'ihuit huadak hua'a sigda o'noknopoe de po daka' nigpeonhuahued o'nepo on'nigpeeato'nig'a. Nogok Diosen huadak hua'a huaknopoe'eri o'nenok aratbut on'batieriknok kenpa'ti castiga on'magka'nok ida o'noknopoebatikapo.

18 Nog okpota'pidsi'bayo o'kidbakot. Ken konig aratbuta huadak hua'a on'peepo on'peenig'a.

19 Nogok nogta' nogta' on'mamepuke'po kenpa'ti katepi' on'tiahuayika'nigtaj nogiti nogiti on'pakpo huakka' e'matoe'ta' on'pakpo, huakka' e'matoe'nayo durugda ijjeapoy nama'da on'nopeonig'a nogta' nogta' on'eretpakpo onte'ti Diosen kahue' o'nika'apo. Sigda sigda Diostaj o'noknopoebatikapo.

20 Huakid huadak sorokyo o'kidbakot konig aratbut huadaknopo'da huadak hua'a daka' on'nigpeonhuahuika'po Diosen batikhue'da huadakda ogkadhuahuika'po Diosensi'po o'ne. Noga suhuignada on'nigpeika'. Noga huakka'mon on'nigpeika'. Noga huakka'nanada on'nigpeika'apo. —Jesúsa huanigpeika'eritaj o'manmadika'uyate.

Jakkiregya' huakjeytaj o'batia'pakpo Jesúsa o'manmadika'uyate.

(Lc. 8.16-18)

21 Nog Jesúsá o'mana'po:

—Sikyo jakkiregya' huakjey e'bakpakte kosoa huakjeyte tiokkubukhue'dik o'nika'. Kenpa'ti hu-ataytoyo huakjey huadahue'dik o'nika'. Kutopate huakjey on'huada'ika'.

22 Ken konig Diostaj eknopoe' oy konig e'iregireg nogok aya'ada on'nopoeapo, aya'ada on'tiahuayapo.

23 Kenda o'nona'ne daka' yan'pee'.

24 Huadak hua'atayo'da daka' yan'nigpeika'. Sigda e'bayoknayo sigda Diosa bo'yokapone. Huakka' e'bayokikana'yo Diosa huakka' bo'yokapone. Konigti Diosen huadak hua'ataj daka' e'nigpeikana'yo Diostaj 'urunanada moknopoeapo.

25 Sue'da e'peenayo sue'da eknopoe'nayo Diosa kaknopoe'po bo'tihuapokapone nogiti nogiti Diostaj moknopoeapo. Daka' peehue' ee'nayo Diosen huadak hua'ataj oknopoehue' ee'nayo kenda mo'nopoenigtaj Diosa bokkayapone. Onte'ti oknopoehue'dikada mo'eapone. —Jesúsá o'mana'uyate.

Dios Huairitaj huaknopoe'eri ken konig huakid o'tipakbopo o'kerekapo.

26 Nogiti Jesúsá o'mana'po:

—Dios Huairitaj huaknopoe'eri in konig o'e: Huabokerekpi' e'borute o'bakidena'po

27 ken o'taybedpo nogok o'taybedpo nogok huakid o'tibopo o'kerec. Monig tibodik ya'et nopoehue' o'e.

28 Sorokyo o'enok o'tipakbopo o'kerec. Huabokerek tihuapokhue' ee'tada o'kerec.

Huakkuru huakpi, huametpikon o'kerek konig huakka' huakid o'magkupapakpo

²⁹ e'maboyogde'te agkupaeaya'po ta'bayo o'hua'apo o'boyognok ogkupaeya'apo. —Jesúsa o'manmadika'uyate.

Konig mostaza huakid o'tipakbopo huaboro'nanada o'kerekika'. Ken konig huakka'nanada Dios Huairitaj huaknopoe'eri o'neapo.

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Onte'ti Jesúsa o'manmadika'po:

—Dios Huairitaj huaknopoe'eri ken konig o'neapo ijmanbatia'pakapoy.

³¹ Dios Huairitaj huaknopoe'eri konig mostaza huakid o'ne. Mostaza huakid suhuigkidda o'epo ta'bayo on'tukika'.

³² E'batukde'te nogok o'tipakbopo huaboro'nanada o'kerekika'. Huaboro'nanada o'enok hua'opite huakka' bakoya on'pakka'ika'. Ta'huiokte ika'dik o'ne. Ken konig oy sue'da Dios Huairitaj huaknopoe'eri o'ne. Nogoknayo huakka'nanada huaknopoe'eri o'neapo. —Jesúsa o'manmadika'uyate.

Huakka' aratbut egkupopakte Dios Huairitaj huaknopoe'eri o'noknopoeapo ken konig o'eapo Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

(Mt. 13.34-35)

³³ Ken konig Jesúsa o'manmadika'po konig Dios Huairitaj yan'nigpeunhuahuika'apet nogda nogda o'manbatia'pakika'po. Keniga'da eanopoikapa' pee'dik yanet o'manbatia'pakika'uyate.

34 Huakka' aratbut egkupopakte
 Dios Huairitaj ken konig o'epo
 yan'nigpeunhuahuika'apet o'manbatia'pakika'po
 ke'nen huanigpeika'eritanayo daka'
 o'manopoea'ika'uyate.

*Jesúsa e'hueniri'tone'taj bapoka'tere
 o'batika'uyate.*

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

35 Ken huame'noe baysik huanigpeika'eritaj
 o'mana'po:

—E'pog monokteg. —Jesúsa o'mana'uyate.

36 Ken huakka' aratbut egkupopakya'
 o'nokbahua'po kusi'petone'yo Jesústaj
 o'nontohua'po nog kusi'petone'ere on'hua'uyate.

37 E'pognopoyo enhua'te huaboro'bapokada
 o'bahuatiakuy. Teya'da o'bapoknok huaboro'da
 o'hueniri'tone'po diga'da o'huekudpo
 huata'kotdikte o'uyate.

38 Jesúsnao huata'pakte colchónte o'tay'uyate.
 On'maboa'po,

—Huata'kotdikte o'ene, Huamanmadika'eri.
 ¿Mena' mepu'kehue' i'e? —Jesústaj o'nona'uyate.

39 Ken Jesús o'mabodpo, “Yabatik, bapokhue'
 yae'. Huenirihue' yae'.” Jesúsa ona'nok
 o'batikanpo bapokhue' o'epo kenpa'ti huenirihue'
 o'uyate.

40 —Mena'po diga' mome'puk. Mena'po do'taj
 oknopoehue' mo'e. —Jesúsa huanigpeika'eritaj
 o'mana'uyate.

41 Huakka'da on'mepu'kepo,

—¿Kenpihuay, in huabokerek be ya'e? Kentaj bapoka o'nigpee kenpa'ti e'poga o'nigpee. — Huanigpeika'eria huayahuaya on'batia'pakuyate.

5

Huabokerektaj huakka'ada toto' nokirega on'nopo'to'e'uyate.

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

¹ Ken akodpen Gadara huadaribayo o'betato'uyate.

² Jesús e'kotde'te kubarakbaya' nogbokerek-tida o'huatiakuyate. Kentaj dakhue'da nokirega o'nopo'tounhuahuika'uyate.

³ Kubarakbayo o'noika'uyate. Kentaj sirobij-tone'a tinukuhue'dik o'nuyate.

⁴ Nogok nogok sirobijtone'a huaba'ta'koypi kenpa'ti hua'itakpi on'tinuku'ea'nig'a teyda o'epo sirobijtone'taj o'tipukpukika' kenpa'ti o'bakpukika'uyate. Kentaj toehue'dik o'nuyate.

⁵ Huame'noe kenpa'ti sikyo o'hua'epo ote'yo kenpa'ti kubarakya' o'sagkia'ika'po huida huata' o'bitakpo o'ayagsikatoka'po o'kika'uyate.

⁶ Jesússtaj o'tiahuaypo huikudate o'tisakotuyate.

⁷⁻⁸ —Ken huabokerektaj yakorok, dakhue'da nokireg. —Jesúsa ona'nok huabokereka 'utta'da oa'tokpo:

—¿Mena'po do'taj o'huatiak, Jesús? Dios kutayo huae'erien Huasi'po i'ene. Diosa be'tihuapoke' kenpa'da castiga ogkahue' mee'. —Jesústaj 'utta'da ona'uyate.

⁹ —¿Katedik i'e? —Jesúsa ona'uy. Huakka'da nokireg o'nenok,

—Do’hued huadik o’e “Huakka’,”

¹⁰ adyonda oro’taj ta’monahue’ moe’. —Jesústaj diga’ o’nona’uyate.

¹¹ Kente ote’tu huakka’da huakyari’ on’pe’nok,

¹² —Huakyariere a’eya’po yan’kud, oro’taj yamana’. —Jesústaj dakhue’da nokirega’ o’nona’nok,

¹³ —Yan’kud. —Jesúsa e’mana’tu nokirega huabokerektaj o’nenonpo dos mil huakyaritaj on’huankudonnok aya’da huaduk on’bahuarakpo kubogyo on’baajpo e’pogyo on’bata’ko’tuyate.

¹⁴ Huakyari’ huamatoe’eriomeya kenda on’tiahuaydepo on’mepuke’po a’manbatia’pakya’po huakka’ jakyo on’bake’tuyate. Ta’bayo kenpa’ti

a’manbatia’pakya’po on’hua’uyate. Kenda Jesúsa o’ka’ on’peedeipo Jesústaj on’huahua’po

¹⁵ o’nokyepo ken huabokerektaj huakka’ dakhue’da nokirega huaboa’da en’maorokonde’ on’tiahuay’uyate. Ken huabokereka daka’ e’huadpo yudtaj o’otpo huadakda o’epo huadakda o’nopoepo. Kentaj on’tiahuaydepo on’me’pukuyate.

¹⁶ Aratbut keyo Jesúsere e’huaea on’tiahuaydepo kenda Jesúsa o’ka’de eatiahuay’a huakka’ jakyo huae’eritaj on’manbatia’pakpo, Jesúsa dakhue’da nokiregtaj o’maoroka’de kenpa’ti huakyariyo en’huankudonde’tu huakyari’ huaduk on’bahuarakpo e’pogyo on’bata’kotnig on’manbatia’pakuyate.

¹⁷ Kenda on’peedeipo “Oro’enbaya’ yahuade’.” Jesústaj diga’da o’nona’uyate.

¹⁸ Jesús kusi’petone’yo a’huaya’po e’huadde’tu ken huabokerekya’ dakhue’da nokireg

okoroka'niga “onere e'hua'ta' ijpaki,” Jesústaj ona'nok,

19 —Doere huahue' yaē'. Q'nen jakyo yahuati'. Q'nen huabettaj yamanbatia'pak. “Dios Huairi me'tin pahui'po be'yarea'dene.” Daka' yamanbatia'pakti'. —Jesúsa ken huabokerektaj ona'uyate.

20 Ken huabokereka a'manbatia'pakuaya'po o'hua'po Decápolis huadaribayo huakka' jakyo huaboa'da o'manbatia'pakonhuahua'po “Jesúsa dakhue'da nokiregtaj mekmaename'ne, be'yareame'ne,” o'manbatia'pakonhuahua'uyate. Aya'ada on'peēdepo “Kenpihuay, 'urunanada Jesús Huairia o'kame'te,” on'batia'pakuyate.

Jairoen huayobutaj o'noyhuada'uyate. Kenpa'ti ettone' Jesúsen yudtaj o'nejdepo o'yarud'uyate.

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

21 Onte'ti akodpen kusi'petone'yo Jesús e'kumejde'te akta'bogpete huakka'ada aratbuta on'tikupopakuyate.

22 Jairo judíoen huaitake' jak huairi o'uyate. Jesústaj o'huatiakpo o'tiahuaydepo hua'ite huikudate o'tisakotpo,

23 —Do'hued huayetsi'po huabueydikte mekene. Betayare'po kanoe'po huaba'a be'tatibata'tepo doere bohua'. —Jesústaj diga'da ona'uyatenok.

24 Jairoere Jesús o'hua'uyate. E'hua'te huakka'ada on'tahua'po aratbutpoya' a'daya'po o'nogka'uyate.

25 Huakka' aratbut egkupopakyo ettone' o'epo dakhue'da o'epo doce huabayok o'tipokde mimi batikhue' o'unhuahuika'uyate.

26 Nogtaj nogtaj huamadakka'eritaj o'bahuahuae'ika'uynig'a aya'da ke'nen huakupe e'yoktada yareahue' o'epo nogiti nogiti o'dakhue'pakika'uyate.

27 Jesúsa huakka'tada o'bayarea'ika' aratbuta on'batia'paknok o'peedepo Jesústa'piyen o'huatiakpo egkupopakyo Jesúsen yudtaj o'nejpo,

28 "Ke'nen yudtaj e'nejnayo ijyareapoy." Huanopo'ada o'nopoepo,

29 o'nejpo mimi o'batikonpo "ijyarudi" o'nopoeyate.

30 Betapi' huaboa'da ijyareadi Jesúsa o'nopoepo huakka' aratbutyo huata'piyon o'korudpo,

—¿Be'a me'nej? —O'mana'nok.

31 —Huakka'ada aratbutpoya' monda'ene a'daya'po mogka'ne. "¿Be'a me'nej?" ¿Mena'po ia? —Jesúsen huanigpeika'eria o'nona'uyate.

32 Jesúsanayo be'a me'nejne o'nopoepo o'tiokpokubere'uyate.

33 Ken Jesúsa be'yareadne ettone'a o'nopoedepo diga'da o'me'pukpo Jesústaj o'huahua'po hua'ite huikudate o'tisakotpo, "o'nejne idada ijyarudi," Jesústaj buttida ona'uyate.

34 —Do'taj oknopoenok o'yareaddene. Dakda i'epo daka'da yahuati', sion. —Jesúsa ona'uyate.

35 Jesúsa ettone'taj e'batia'pakte Jairoen jakya' huabokerekakon okyeyakpo,

—O'nen huayetsi'po o'bueyde. Huaman-madika'eritaj totiakhue' ya'e'. —Jairotaj o'nona'uyate.

36 Jesúsanayo kenda o'peepo nigpeehue' o'epo,

—Me'pukhue' yae'. Do'hua o'yarea'apo meknopoe'. —Jesúsa Jairotaj ona'uyate.

³⁷ —Pedro Jacobo Juanereyo'da do Jairoere hua'dik o'ne. —O'mana'po o'hua'po

³⁸ huairien jakyo okyeyakdepo huakka' arat-buttaj o'batiahuay'uyate. Ettone'si'po e'bueyta' diga'da on'bahuikpo on'sagkia'uyate.

³⁹ O'kuddepo,

—Mena'po bo'sagkia'po diga'da mo'bahuik. Ettone'si'po bueyhue' o'e. O'taypo o'e. —Jesúsa o'mana'nok,

⁴⁰ Jesústaj on'tierikuynig'a aya'tada o'maoroka'depo ettone'si'poen huaoj huaye ke'nen huatahua'eretere ettone'si'pobuey e'huedyo o'batokudpo,

⁴¹ mune'yoen huaba'ta' o'ba'padpo,

—“Talita, cumi.” Yabo', mune'yosi'po, ona'ne. —Jesúsa ona'uyate.

⁴² Idada mune'yosi'po o'bodpo o'huae'uyate. Doce huabayok o'toe'uyate. Diga'da on'mepuke'po “kenpihuay” oda'uyate.

⁴³ “Ken bo'tiahuaynig betapi' manbatia'pakhue'yane'.” Ighua'da o'mana'po, “mune'yosi'potaj ay-popi' yan'yok,” o'mana'uyate.

6

Nazaretyo Jesús o'ika'uyate.

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

¹ Ken, keya' on'bakhua'po huanigpeika'eriere Jesús huaenbayokon okye'uyate.

² Okmapie'ahuaddik huame'noe e'ede'te judíoen huaitake' jakyo huaboa'da

o'manmadika'uyate. 'Urua'nanada
o'manmadika'nok judío aratbut on'peedepo
on'mepuke'po,

—¡Kenpihuay! 'Urua'da o'nopoē. Menpapi'
huakka'da yanopoē'. Meyopi' huaboa'da huakka'
yanopoē'. Ka'bayare'po be'a yateyya'.

³ Huamenhuea'eri o'ēnig'a, Maríaensi'po
o'ēnig'a. Jacobo ke'nen huama'buy o'e José
Simón Judas. Jesúsēn huidpopi' oro'ere o'nika'.
—Oda'po onte'ti e'peeta' pakhue' o'nepo konig
digda on'huanopoē'uyate.

⁴ —Nogbayo huaē'eria Diosen huamanba-
tia'pakeritaj e'peeta' on'pakika'. Huadakda
o'ne. E'bahuaa'ta' on'pakika'. Ke'nenbayo
huaē'erinayo e'peeta' pakhue' o'nika'. Huadakda
o'e. E'bahuaa'ta' pakhue' o'nika'. Konigti ke'nen
huabet ke'nen jakyo huaē'erikon e'peeta' pakhue'
o'nika'. —Jesúsa Nazareteritaj o'mana'uyate.

⁵ Keya' Jesústaj eknopoē'ta' pakhue' o'nenok
konig Dios teyda ka'dik o'ēnig Jesúsā kahue'dik
o'ēnig'a kenyo'da sue'da dakhue'da o'tibata'tea'po
o'bayarea'uyate.

⁶ Ke'nenbayo huaē'eri eknopoē'ta' pakhue'
o'nenok Jesúsā kenpihuay o'nopoē'uyate.
Nogok nogda nogda huakka' jakyo meyo'hue'da
o'manmadika'uyate.

*Huanigpeika'eritaj kanmanmadike'po
o'mata'mona'uyate.*

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷ “Menhuatiak.” Jesúsā doce huanigpeika'eritaj
o'mana'depo nogda nogda botta' nogyo nogyo
o'mata'mona'po,

—Doa o'nona'nok dakhue'da nokiregtaj maoroka'dik mo'eapone.

8 Dage bo'huahuudhuahuika'po katepi' tohuahue' yanikati'. Oteypaj nogtiyo'da yan'tohua'. Huenpu aypo huakupepi' tohuahue' yane'.

9 Hua'iot yan'otpo, nogtida 'opiot yan'otpo nogda tohuahue' yane'.

10 Jakyo bo'kuddepo keyoyo'da yanikati'. Huakka' jakya' yan'hua'epo keyo yan'tayikati'.

11 Jak huatae'eria opudtaj pakhue' ee'nayo kenpa'ti e'peeta' pakhue' ee'nayo ken jakya' huakka' jakya'pi' yan'bakhuati'. Yan'orokdepo Diostaj dakhuea'da o'ka'dey aya'ada kan'nopo'e'po soroka e'itimabette yan'itihuekeadti'. Kenomeytaj Diosa diga'nanada castiga o'magka'apo. Sodoma huakka' jak huae'eritaj kenpa'ti Gomorra huakka' jak huae'eritaj sue'da castiga o'magka'apo. — Jesús doce huanigpeika'eritaj o'mata'mona'po o'mana'uyate.

12 Ken doce huanigpeika'eria on'bahua'udhuahuika'po nog huakka' jakyo nog huakka' jakyo on'hua'po huadak hua'a on'manbatia'pakpo “yan'nopo'korea’, Dios Huairitaj yanoknopo'e’,” on'mana'po

13 dakhue'da nokiregtaj on'maoroka'po kenpa'ti dakhue'taj huasihuaa on'batikubata'tepo on'bayareaduyate.

*Juan bautista o'buéy'uyate.
(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)*

14 Jesúsa 'urua'nanada o'kika'nig huabada aratbut on'batia'pakika'nok Herodes huairia o'tipeedepo,

—Ken Juan bautista o'etaj. Huakudaka'da ee'tada Diosa o'noyhuadame'tenok 'urua'da o'kika'te. —Herodes nama'da o'nopoepo Jesústaj o'tia'pakuyate.

15 —Elías Diosen huamanbatia'pakerikudak o'noyhuadme'te Jesús o'etaj. —Nogomeya on'batia'pakuyate.

—Diosen a'neneri huamanbatia'pakeri Jesús o'etaj. —Nogomeya on'batia'pakuyate.

16 Herodes kenda o'peedepo,

—Ke'na Juan o'etaj. Juantaj yan'huerenokteg i'mana'meynig'a o'noyhuaddepo Jesús o'etaj. —Herodesa oa'uyate.

17 Herodías o'paknok Herodes huairi Juantaj huabakudā' jakyo o'kudame'te. Herodías Herodesen huama'buy Felipeen huatoe ee'tada Herodesa o'koreame'tenok.

18 —Huama'buyen huatoe koreahue'dik i'ene. —Juana ona'nok

19 Herodíasa Juantaj diga' o'huadiaypo e'arakta' o'paknig'a arakhue'dik o'eme'te.

20 Juan huadakyo'da o'kika' kenpa'ti Diosenyo'da o'kika' Herodesa o'nopoepo Juantaj daka' o'tiokikame'nok Herodíasa arakhue'dik o'eme'te. Juantaj o'peepo nopoenkahue' ee'pi' durugda o'peeme'te.

21 Herodesen cumpleaños fiestate Juantaj arakdik ijjeý Herodíasnayo o'nopoeme'te. Fiestate Herodesen huairi Galilea huairitaj o'batobapeme'te.

22-23 Herodíasen huayobu o'bahuakudpo baile e'nige'te huairi Herodesere huakka'da on'durugpakpo,

—Katepi' i'paknig mena' o'yokapone. Huakka'pi' i'paknig o'yokapone. Buttida ijjay. —Herodesa Herodíasen huayobutaj ona'uyate.

24 Huayetaj o'huahuatupo,

—¿Katepi' ona'dik ijje'y? —Oname'te.

—Juan Bautistaen huaku beyok. Yana'. — Oname'te.

25 Herodes huairitaj o'huahua'depo,

—Oyedda baegte Juan Bautistaen huaku beyok.

—Mune'yoa oname'te.

26 Herodes kenda o'peedepo pai'da eknopoeada “Aya'da katepi' on i'pak menati' kenda ijyokapoy. Buttida ijjay.” Oa'nig. Aya'ada on'peenok nogda ea'ta' pakhue' o'epo

27 “Huabakuda' jakyo yahuati'. Juantaj yahuerenokteg. Yagkutotiak. Herodíasen huayobutaj yayok.” Herodesa sorotataj oname'tenok

28 huabakuda' jakyo Juantaj o'huerenoktepo baegte o'totiakpo Herodíasen huayobutaj o'yokme'nok ke'na huayetaj o'yokme'te.

29 Kenda Juanen huanigpeika'eria o'noknopoeado on'tiakpo huabuey on'tohua'po ogkubarakka'uyate.

Cinco mil huabokerektaj Jesúsa aypo o'bia'po

o'batobape'uyate.

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

30 Nogok Jesúste doce huamata'moneria on'koredep kenda o'kadhuahua'mey

Jesústaj o'nonbatia'pakuyate. Aya'da
o'manmadikika'mey o'nonbatia'pakuyate.

³¹ Huakka'nada on'batiakika'nok
on'bahua'ika'nok menokapi' bapehue'dikda
o'nepo,

—Monhua'. Kente aratbut ehue' e'nika'yo
okmapi'e'ahuaddik a'eya'po monhua'. —Jesúsa
o'mana'uyate.

³² Kente aratbut ehue' e'nika'yo kusi'pete
Jesús ke'nen doce huamata'moneriere
on'bahua'uynig'a.

³³ En'hua'te huakka'ada on'batiahuaypo Jesústaj
on'nokie'po aya' huakka' jakya' keyo yan'betapet
on'nopepo on'baketonhua'po huakkuruda
on'bakye'uyatenok.

³⁴ Jesús o'kotpo huakka'tada o'batiahuaypo
kenomey konig oveja o'nepo huabet toehue'onig
o'nenok Jesúsa o'matinepahui'po huaboa'da
o'manmadika'uyate.

³⁵ Huaboa' e'sikonyakte Jesústaj on'huatiakpo,
—O'sikde. Iyo aratbut ehue' o'ne.

³⁶ Aypo toehue' o'nenok nog jakyo nog jakyo
huakka' jakyo meyohue'da aypo kan'baepo ya-
mata'mona'. —Huanigpeika'eria o'nona'uynig'a,

³⁷ —Opuda aypo yan'bayok. —Jesúsa
o'mana'nok,

—¿Aypo a'bayokya'po docientos denario huaku-
pea pan kabae'po menpa' hua'dik o'e oro'? —
Huanigpeika'eria o'nona'uyate.

³⁸ —¿Meniga' pan mo'toe? Yan'hua'po
yan'tiahuay'. —Jesúsa o'mana'uyate.

On'nopepo,

—Huabaniga' pan botta' biigyo'da o'toey. —
Jesústaj o'nona'uyate.

³⁹ “Huakupo huakupoa' mirebate yan'bahuad.”
Jesúsa o'mana'nok

⁴⁰ cien kenpa'ti cincuenta huakupo huakupoa'
on'bahuaduyate.

⁴¹ Ken Jesús huaba'te cinco pan botta'
biigere o'bapadpo kurudyo o'mabopo
Diostaj dakiti o'tiona'pakdepo pannopote
o'posakea'po huanigpeika'eritaj kan'bayoke'po
o'bayoke'uyate. Botta' biigkon okpukpukpo
aya'tada o'bayoke'uyate.

⁴² Aya'ada on'bape'po noteyya' ogka'uyate.

⁴³ On'tiokayonpo doce kusogyo hueda'da
huata'suj on'dohuea'uyate. Pan biig huaboro'
huenmo boro'ta'sujmonere on'tihueda'uyate.

⁴⁴ Cinco mil huabokerek ken pan on'bape'uyate.

Jesús huahuetiudte o'huae'uyate.

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

⁴⁵ “Kusi'peyo yan'kudpo Betsaidayo akudpen
huakkuru yanoktegti'.” Jesúsa huanigpeika'eritaj
o'mana'depo huakka' aratbuttaj jakyoda
o'mata'mona'uyate.

⁴⁶ O'mata'mona'depo Diostaj a'tiona'pakya'po
Jesús ote'yo o'behuikpo ijhue'da
o'tiona'pak'uyate.

⁴⁷ E'sikde'te kusi'petone' e'pognopoyo o'enig'a
Jesúsyoda huadarite o'uyate.

⁴⁸ E'pognopoyo diga' o'bapoknok
e'nokhuayaga'tada huahue' o'nuyate. Sikyoedda
Jesúsa huahuetiudte o'bahuatiakpo meyhue'da
o'batipokaynig'a,

49-50 huahuetiudte e'huae'taj huanigpeika'eria on'tiahuaypo aratbuten nokireg o'e on'nopoepo huakka'da on'me'pukpo on'sagkia'uyate.

—Me'pukhue' yane'. Do ijje'y. —Jesúsa o'mana'uyate.

51 Kusi'petone'yo o'kudpo huanigpeika'eriere on'huaduyate. E'kudte bapoka o'batikon'uy. Huakka'nanada on'mepuke'po “kenpihuay” o'da'uyate.

52 Jesús o'paknok Diosa pan o'biame' nopoenkahued kenpa'ti Jesús Diosen Huasi'po o'e oknopoehued o'nenok diga'nanada on'me'pukuyate.

Genesaretyo Jesúsa o'bayarea'uyate.

(Mt. 14.34-36)

53 E'pogtone' o'noktegdopo Genesaret huadarib-ayo on'betdepo o'nokye'uy.

54 En'kotde'te Jesús o'e aratbut o'nokje'depo,

55 Jesúste dakhue' e'huae' a'manpatotiakya'po nogyon nogyon on'baketpo huaboa'da Jesúste asukte on'manpatotiakuyate.

56 Meyopi' Jesús o'hua'epo jak kuruyo huakka' jakyopi' dagte dakhue' e'huae' on'manpahueda'po “O'nen huaok huakubogpi kan'nejatue'po,” Jesústaj diga' o'nona'nok aya'ada on'nejdepo Diosa o'bayaread'uy.

7

Huanopoya'da dakhuea'da on'nopoepo Diostaj dakhuea'ogkika'.

(Mt. 15.1-20)

1 Nogok Jerusalénya' fariseo huairi Moisésenba' huamanmadika'eriēre on'tiakdepo Jesústaj on'huahua'uyate.

2 Konig adhuea'pane' bapehued on'bakoyo'ika'uyatenig sue'ada Jesúsēn huanigpeika'eria konig kahue' o'nika'po ba'koyohue'ada on'bapika'nig judío huairia on'batiahuaypo "dakhuea'da ogkika'," on'huaa'uyate.

3 (Konig adhuea'pane' ogkika'uyatenig aya' judíomey fariseoere ogkika'po aypo bapehued huakka'da on'ba'koyo'ika'.

4 Kenpa'ti aypo huabae' jakya' on'tiakpo bapehued on'ba'koyo'ika'. Vasos, platos, ollas, kutopatakōn on'ba'koyoa'ika'uyate.)

5 Konigēpo fariseoa Moisésenba' huamanmadika'eriērea Jesústaj o'nona'po:

—A'nenda oro'en adhuea'pane' huada-knopo'da Diosa meknopōē'po bapehued on'ba'koyoika'uyate. Mena'po kenda o'nen huanigpeika'eria nigpeēhue'ada ba'koyohue'ada yan'bape'ika'. —O'nona'uyate.

6 —Diosen huamanbatia'pakeri Isaías opud nama'da huanopōē'eritaj daka' bo'timadoya'uyate:

In aratbuta Diostaj o'paki nama'da o'dika'nig'a do'taj huanopoya'da eretpakhue' o'ne.

7 Nama'da do'taj dakiti mo'tiona'pakika'ne. Huabokerekada e'huaa'yo'da on'manmadikika'nig'a. Isaías a o'madoya'uyate.

8 Kenda opudomey bo'kika'po Diosen e'mana'ba' nigpeēhue'ada konig opuden adhuea'pane'

ogkika'nig bo'kika'po vasos platos nogtaj nogtaj bo'koyoa'ika'po nogda nogdakon bo'kika'nig'a.

9 Konig opuden adhuea'pane' on'pakpo ogkika'uyatenig a'kikaya'po Diosenba'taj nigpeehue'ada bo'kika'ne.

10 "O'nen huaojtaj huayetere nigpeika'dik mo'ene kenpa'ti tihuapokika'dik mo'ene. Pai'da ee'nayo bayokika'dik mo'ene," kenpa'ti "Huaojtaj huayetapi' huasi'poa dakhuea' e'huaa'ika'nayo bueydik mo'ene." Moisésa o'mana'uyate.

11 "Huaojtehuapa' huayeeretehuapa' aya'da Diostaj o'bayokde'po opudtaj bayokhue'dik o'nene." Kenpa' be'api' huaojtaj huayetere ona'dik o'ne.

12 Kenpa' ena'nayo huaojtaj huayetere tihuapokhue'dik o'nepo bayokikahue'dik o'nepo nama'da mo'manmadikika'po

13 ken konig adhuea'pane' ogkika'nig bo'kika'po Diosen hua'ataj nigpeehue' mo'ika'po, ken konig nogda nogda nama'da bo'kika'nig'a. —Jesúsa judío huairiomeytaj o'mana'uyate.

14 "Iyon yan'batiak." Huakka' aratbuttaj Jesúsa o'mana'po,

—Do'taj menigpeepo yan'nopoenka'.

15 Katepi' e'pe'pi' Diostaj dakhuea' e'ka' ehue'dik o'e. Dakhue'dik ea'nayo, da ea'nayopi' Diostaj dakhuea' e'ka' e'dik o'e.

16 Do'taj daka' menigpee'. —Jesúsa o'mana'uyate.

17 Huakka'da aratbut egkupopakya' Jesúsa e'bakuade' jakyo e'kudde'te "Katepi' bo'pe'po konig Diostaj dakhuea' e'ka' ehue'dik o'e.

Ia'nig. Nopoenkahue' o'nepo daka' mona'." Huanigpeika'eria Jesústaj o'mona'uyate.

18-19 —Menpa' opud kenpa'ti nopoenkahue' mo'e. Katepi' mo'bape'po hua'aypoyo o'kudika'po huaminyo o'hua'po huaminya' ken o'orokika'. Huanopo'yo kudhueada Diostaj dakhuea' e'ka' ehue'dik o'e. —Jesúsa o'mana'uyate.

Kenda oa'nok katepi' aypo huaenpi' bape'dik o'ene. Aya'da bape'dik o'ene, huaboa'da on'nopo'e'uy.

20 —Huanopoya'da dakhuea'da e'nopo'e'nayo dakhuea'da bo'ka'apone, dakhuea'da boa'apone. Kennayo Diostaj dakhuea'da o'e.

21 Huanopoya'da on'pakpo dakhuea'da on'nopoika'po, huanopoya'da on'eretpakpo nogen huato'e on'bakdejpo, nogtaj nogtaj on'bakdeika'po, on'huadiaypo on'barakika'po,

22 huanopoya'da on'pakpo on'bereika'po, huanopoya'da nogen en'tamaeta' on'eretpakpo, huanopoya'da dakhuea'ogkika'po, huanopoya'da nama'da on'manika'po, huanopoya'da aya'da diga'da on'eretpakika'po, huanopoya'da diga'da on'bahuaahuayika'po, huanopoya'da on'bahuae'ika'po, huanopoya'da huata'tada on'pakika'po huanopoya'da konig nopo'e'hue'ada ogkika'po.

23 Ken konig huanopoya'da aratbut ogkika'nok Diostaj dakhuea'da o'ne. —Jesúsa o'mana'uyate.

*Esoeri ettone'a Jesústaj oknopo'e'uyate.
(Mt. 15.21-28)*

24 Keya' Jesús o'hua'po Tiro Sidónere huadaribayo o'hua'uyate. Jakyo o'kudpo iregireg e'kudta e'paktada sue'ada on'tiahuaynok

25 ettone'si'poen huaye idada o'nopoepo Jesús en hua'ite huikudate o'tihua'duyate. Ke'nen huayobutaj toto' nokirega o'nopo'toenok dakhue'da o'uyate.

26 Ettone' esoeri o'epo sirofenicia huae'eri o'uy. "Do'hued huayobutaj toto' nokiregtaj yakoroka'." Jesústaj ona'uyate.

27 —Hueretda judío huasi'po huakkuruda bape'dik o'nika'. Huasi'poen aypo yokhue'dik kuhuataj. —Jesúsa esoeri ettone'taj ona'nok,

28 —Ee', Huairi. Kuhuanayo kutopatopen huasi'poen e'ta'sujkahua' on'bapika'. —Ettone'a ona'nok,

29 —Huadagnada mena'nok hua'dik i'e. Toto' nokireg huayobutaj o'takorokonde. —Jesúsa ona'uyate.

30 Jakyo o'kumejdepo huayobu huatayte dak e'unde'te o'huednig o'huahuay'uyate. Toto' nokireg o'orokde'uyate.

Huabokerek a'pakhue'dik kenpa'ti e'peokbettaj Jesúsa o'yarea'uyate.

31 Jesús Tiro huadaribaya' o'hua'po Sidónyo o'pokpo Decápolis huadaribayo nog jakyo nog jakyo o'pokpo e'pog Galileayo o'tiakuyate.

32 Keyo huabokerektaj on'huatotiakpo e'peokbet kenpa'ti a'pakhue'dik e'huae', "yatibata'te." Jesústaj o'nona'nok

33 huakka' aratbutya' o'baktohua'depo o'peokba'kudpo o'bapitisupupo o'no'deya'po,

³⁴ kurudyo o'tiahuaypo, "aaj" oa'po, "yapeok-bete'," oa'uyate.

³⁵ Idada o'peokbeteonpo o'noyarudpo huadakda a'pakdik o'uyate.

³⁶ "Kenda ijka'dey nogomeytaj batia'pakhue'yane'." Jesúsa o'mana'nig'a ighua'mon e'mana'tada nogiti huakka'mon kenda on'batia'pakonhua'po.

³⁷ Kenpa'ti Jesústaj on'mepuke'po,
—Aya'tada 'urua'nanada o'kika'po e'peokbettaj o'mapee'a'apo kenpa'ti a'pakhue'dik huaboa'da a'pakdik o'ne. —Aratbuta on'batia'pakuyate.

8

Cuatro miltaj Jesúsa e'batobape'uyate. (Mt. 15.32-39)

¹ Nogok onte'ti huakka'nanada egkupopakte kenpa'ti aypopi' ehue'da o'uyate. Jesús kenda o'nopoepo huanigpeika'eritaj o'mana'po:

² —Inomey aratbut bapa'me'noea' iyoda doere o'nedepo aypobayo' o'nenok ijmatinepahui'po.

³ Jakyoda mata'monahue'dik ijje'y. Huakka'mon bidteda on'tiakme'tenok e'mata'mona'nayo dagta' arogdik o'nenok. —Jesúsa o'mana'uyate.

⁴ —Iyo aratbut ehue' o'nika'. ¿Meyo aypo o'eyapet? —Jesúsen huanigpeika'eria o'nona'uyate.

⁵ —¿Meniga' pan mo'toe? —Jesúsa o'mana'nok.
—Siete. —O'nona'uyate.

⁶ "Barakte yan'bahuad." Jesúsa o'mana'uyate. Siete pan o'ba'padpo, "Dakiti Dios, daka' joka'ne,"

o'tiona'pakdepo o'posakea'po huanigpeika'eritaj o'bayoke'uyatenok aratbuttaj on'bayoke'uyate.

⁷ Sue'da biigkon on'toenok "Dakiti Dios" ona'depo "yan'bayoke'," o'mana'uyate.

⁸ Noteymeya'da aya'ada on'bape'uyate. Noteymeya'da en'bapepi' siete kusogyo huata'suj huedmeya'da on'dohuea'uyate.

⁹ Konig cuatro mil on'bape'uyate. "Jakyoda yan'huati'," Jesúsa o'mana'depo,

¹⁰ huanigpeika'eriere kusi'petone'yo o'kuddepo Dalmanuta huadariyo o'hua'uyate.

Konig Diosayo'da ka'dik kurudya' katepi' oro' tiahuahue' o'ika'uyunig mo'nigka'. Fariseo huairia Jesústaj o'nona'uyate.

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ A'ti fariseomey Jesústaj on'huatiakdepo huaboa'da on'batia'pakpo a'dikdikya'po, "konig Diosayo'da ka'dik kurudya' katepi' oro' tiahuahue' o'ika'uyunig mo'nigka'," Jesústaj o'nona'uyate.

¹² Huanopoya'da "aaaj" oa'depo,

—"Konig Diosayo'da ka'dik kurudya' katepi' oro' tiahuahue' o'ika'uyunig mo'nigka'." Nama'da o'nona'ne. Konig mona'nig opudtehuapa' kahue' ijjeapoy, buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'uyate.

¹³ Jesús o'bakhua'po kusi'petone'yo o'kudpo akodpen o'hua'uyate.

"Fariseo huairi dakhue'dik e'huag' on'manmadikika'. Keyoj ijjay." Jesúsa oa'uyate.

(Mt. 16.5-12)

14 Kusi'pete on'hua'po pan e'tohua'ta' o'nokkahuudyate. Nogtiyo'da on'to'e'uyate kusi'peyo.

15 —Eya', fariseoen e'bia'ontaj keyoj ijJay. Herodesen e'bia'ontaj keyoj ijJay. —Jesúsa o'mana'uyate.

16 —Pan to'ehue' o'eno'k kenda mona'ne. —Jesúsen huanigpeika'eria huaboa'da huayahuaaya on'batia'pakuyate.

17 —Pan to'ehue' o'ey mena'po mo'batia'pak. Pantaj mepu'kehue'dik mo'ika'ne. Kenda ka'dik ijJay nopo'ehued mo'e kenpa'ti nopenkahued mo'ene. Menpa' huanopoya'da oknopo'ehue'dikda mo'ika'ne.

18 Huakpoa mokpoenig'a menpa' tiahuahue' mo'e. Huapeokbo'peokjēne menpa' peehue' mo'e. Pan ijbiamey menpa' bokkahue'de.

19 Cinco mil huabokerektaj cinco pan ijbayokemey. ¿Meniga' kusogyo huata'suj huedmeya'da yan'ohueame'? —Jesúsa o'mana'uyate.

—Doce. —O'nona'uyate.

20 —Cuatro mil aratbuttaj siete pan ijbayokemey. ¿Meniga' kusogyo huedmeya'da yan'ohueame'? —Jesúsa o'mana'nok,

—Siete. —Huanigpeika'eria o'nona'uyate.

21 —Menpa' kenda nopo'ehued mo'e. —Onte'ti o'mana'uyate.

Huakka' jak Betsaidaya' Jesúsa ekpobigtaj o'yareadyate.

22 Nogok Betsaida huakka' jakyo on'tiakuyate. Jesúste ekpobigtaj on'totiakpo “yakpotibata'te,” o'nona'uyatenok

23 ekpobigtaj o'ta'koypo huakka' jakya' o'baktohua'po igkusi'huea okpotihueke'po o'tibata'tepo,

—¿Menpa' sigpi' tiahuydik i'e? —Ona'uyate.

24 Ekpobig o'tiahuyatupo,

—Huabokerektaj ijtiahuyapo konig ohuey on'hua'e. —Jesústaj ona'uyatenok,

25 onte'ti Jesús a okpotibata'tenok huaboa'da 'urunanada aya'tada o'tiahuy'uyate.

26 —Q'nen jakyo yahuati'. Huakka' jakyo huahue' yae'. Kenda o'nigka'ne batia'pakhue' yae'. —Jesúsa ona'uyate.

Diosen Cristo i'ene. Diosa kurudya' me'ta'mona'uyne. Pedroa Jesústaj ona'uyate.

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

27 Cesarea de Filipino huadaribayo nog jakyo nog jakyo huanigpeika'eri Jesúsere on'hua'epo dagte,

—¿Be o'ea' do'taj aratbuta menhuaa'ika'? —Huanigpeika'eritaj Jesús a o'mana'uyate.

28 —Juan Bautista on o'e. Noga bo'huaa'ika'ne. On Elías o'e. Noga bo'huaa'ika'ne. Diosen huanbatia'pakeri o'e. Nogomeya bo'huaa'ika'ne. —Huanigpeika'eria o'nona'nok,

29 —¿Be o'ea' do'taj opuda on'huaa'ika'? —Jesúsa o'mana'uyate.

—On Diosen Cristo i'ene. Diosen Huasi'po i'enok Diosa me'ta'mona'uyne. —Pedroa ona'uyate.

30 —Kenda ona'ne be'tapi' manahue' yane'. —Jesúsa o'mana'uyate.

“Ijbueydeapoy.” Jesús a o'batia'pakpo oa'uyate.

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

31 Jesús a huaboa'da o'manmadika'po:

—Do huabokerek ijjepo Diosya' ijtiakuy. Pai'nanada ijnopo'eapoy. Judío huairitone', sacerdote huairi, kenpa'ti Moisésenba' huamanmadika'erierea do'taj eknopoe'ta' pakhue' o'nepo men'arakapone. Bapa'me'noe e'pokde'te Diosa me'noyhuada'apone.

³² —Jesúsa daka' o'mana'uyatenok Pedroa o'tohua'depo, “kenpa' ahue' yae', Huairi,” ona'uynig'a

³³ Jesúsa o'batikorudpo ke'nen huanigpeika'eritaj o'tiahuaypo Pedrotaj ona'po:

—Konig huabokerekada nama'da on'nopoika'nig o'na konigti i'nopoika'po Diosen e'nopoe' nopoehue'da i'ene. Konig totonig ia'ne yahuati'. —Jesúsa ighua'da ona'uyate.

³⁴ Huanigpeika'eritaj kenpa'ti huakka'da aratbuttaj menhuatiakde' o'mana'depo huaboa'da o'manmadika'po:

—Bepi' do'taj e'nigpeika'ta' e'paknayo katepi' hua'enda on'pakika' ona'ti eretpakhue' ka'nike'. Ona'ti do'huedyo'da kan'pakike'. Kenpa'ti do'taj moknopoika'po pai'da nopo'edik mo'eapet.

³⁵ Kenpa'da hua'enda e'paknayo Cristoere kurudyo onte'ti nounhuahuahue' o'nika'apo. Do'taj e'nigpeika'ta' on'pakpo huadak hua'a huakka' on'pakpo kenpa'da hua'enda pakhue' o'nepo onte'ti Diosere kenpa'da on'noeonhuahuika'apo.

³⁶ Aya'ada oy katetapi' huakka'ta'da on'eretpakpo on'bae'ika'po do'taj e'nigpeeta' pakhue' o'nepo kenpa'da on'bueyapo. Kurudyo Diosere noeonhuahuikahue'dik o'neapo.

37 Diosere a'noeonhuahuikaya'po katepi' Diostaj yokhue'dik mo'epo kenpa'da do'taj pee'dik mo'ika'ne.

38 In aratbut dakhuea'da ogkika'po Diostaj nigpeehue' o'nika'po inomey be'api' do'taj e'nokbira'nayo do'hued e'manmadika'taj en'tobira'nayo nogok do huabokerek ijje'po onte'ti ijtiakdepo kenomeytakon ijbakbira'apoy. Diosya' kurudya' ijhuarakpo Diosa 'urua'nanada megka'nok Diosen huata'moneriere 'urua'nanada ijje'po ijtiakapoy. —Jesúsa o'mana'uyate.

9

1 —Huakka'nanada Diosen Nokireg on'nopo'toepo Dios Huairitaj daka' on'nigpeika'apo. Kenpa' opudomey huakka'mon bueyhued mo'epo bo'tiahuayapo. Buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'uyate.

Jesús o'eypakatuyate.

(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

2 Seis huame'noe e'pokde'te Pedrotaj Jacobotaj Juantere o'batohua'po huakupa kutayo Jesúsa o'batobehuikuyate. En'tiahuayate Jesús en huakok konig niokpo o'kokeypakuyate.

3 Yudtakon diga'da o'takeregpakatupo konig senogda o'etuyate. Aratbutnayo konig keregda kahue'dik o'nika'.

4 Elíastaj Moiséstaj Jesúsere en'batia'pakte on'batiahuay'uyate.

5 —Oro' iyoda o'epo huadakda o'ene. Bapa' bak o'kay'. Ontehuapa' nogtida Moiséstaj nogtida

Elíastaj nogtida o'kay', Huairi. —Pedroa ona'poda ona'uyate.

⁶ Pedromey diga'da on'mepuke'po koniga' a'ay' Pedroa nopoehue'ada oa'uyate.

⁷ Kenpa' ena'te e'sihuia o'batibuk'uyate. E'sihuiya' on'peepo:

—In do'hued Huasi'po me'taene. Huadi'da me'taene. Kentaj yan'nigpeika'. —Diosa o'mana'uyate.

⁸ A'tida en'tiahuayte Jesústayo'da on'tiahuay'uyate.

⁹ Huakupaya' en'huarakde'te

—Do huakudaka'da e'bueyada noyhuadhued ee'ted kenda huakupayo huaboa'da bo'tiahuaynig batia'pakhue' yane'. —Jesúsa o'mana'uyate.

¹⁰ Konigepo kenda batia'pakhue' o'ne'uynig'a huayahuayayo'da kate e'noyhuadtaj Jesúsa ya'batia'pak on'batia'pakuyate.

¹¹ Konigepo Jesústaj:

—“Cristo tiakhued ee'ted Elías huakkuruda tiakdik ya'eapet.” ¿Mena'po Moisés huamanmadika'eri kenda yadika'? —Jesústaj o'nona'uyate.

¹² —Elíasonigti huakkuruda tiakdik o'eapo. Aya'tada a'manopo'yareaya'po yatiakapet. Diosen Huasi'po pai'nada ya'nopo'eapet. Kentaj yan'tibirae'apet. Kenda huaobjba'te on'madoya'uyate.

¹³ Elíasonigti e'tiaktada on'tibirae'po konigti on'pakpo dakhuea' ogkame'te. Konig Apagba'a oa'nig ogkame'te. —Jesúsa Pedromeytaj o'mana'uyate.

Huasi'po toto' nokirega e'nopo'toetada Jesúsá o'yarea'uyate.

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Jesúsén huanigpeika'erite on'bahua'po okyehued ee'ted huakka'nada e'kupopakada Moisésenba' huamanmadika'eria Jesúsén huanigpeika'eritaj en'maboyte Jesúsómeý on'batiahuayato'uyate.

¹⁵ Jesúsútaj on'tiahuaydepo on'mepu'kepo on'huaketonyakpo durugteda on'baaka'uyate.

¹⁶ —¿Katea' yan'batia'pak? —O'mana'nok

¹⁷ nogtiada oa'tokpo,

—Do'hued huasi'potaj dakhuea' toto' nokirega o'nopo'toenok a'pakhue'dik o'e.

¹⁸ Kenpa'ti menokapi' e'nopo'toete o'ketpakonpo barakte o'huekika'po kutajpoa' o'orokika'po hua'id o'idta'peteye'po diga'da o'arognok ontaj o'totiakne. “Dakhue' nokiregtaj ya'noroka',” o'nen huanigpeika'eritaj e'mana'tada orokahue' o'ne, Huamanmadika'eri. —Nogtiada ona'uyate.

¹⁹ —Opudomeý judío aratbut do'taj eknopo'e'ta' pakhue' mo'ene. Oknopoehue' huae'eri mo'ene. Dios teyda o'epo bayarea'dik o'e oknopoehue'da mo'ene. Ijhue'ta'da do'taj moknopoene. Huasi'potaj yan'totiak. —Jesúsá o'mana'uyate.

²⁰ Huasi'potaj on'totiaknok dakhuea' nokirega Jesúsútaj o'tiahuaydepo huasi'potaj o'ketpakonka'nok sorokte o'huekpo, o'pokore'epo o'tiokkutajorokuyate.

²¹ —¿Meniga' huabayoka' dakhuea' nokirega ya'nopo'toika'po ya'ketpakonka'ika'? —Jesúsá ona'uyate.

22 —Si'nog ee'ted nogok nogok huakka'da dakhue' nokirega a'arakya'po ta'akyo huahueyopi' o'enika'. Ka'dik ee'nayo oro'taj mo'matinepahui'po bo'tihuapok. —Ke'nen paga ona'uyate.

23 —Do'taj eknopoe'nayo aya'tada ka'dik ijjeipo yarea'dik ijjei. —Jesúsa ona'nok,

24 —Yoknopoei, nogiti nogiti eknopoe' be'tihuapok. —'Utta'da ona'uyate.

25 Huakka' aratbut on'kupopaknok Jesúsa o'tiahuaypo,

—E'peokbet a'pakhue'dikere nokireg yaorokpo huasi'poya' yakhuati' onte'ti a'kudya'po tiakhue' yae'. —Jesúsa dakhue' nokiregtaj huiyokda ona'nok,

26 dakhue' nokirega o'sagkiadpo o'ketpakogka'po e'bueyonig o'orokpo o'enon'uyate. Konigepo “e'buey o'e,” huakka'mon on'batia'pakuyng'a

27 Jesúsnao o'ta'koypo o'boa'uyate. Huasi'po o'boduyate.

28 Jesús jakyo o'kuduyate. Huanigpeika'eriyo'da kenere o'nepo,

—¿Oro'nayo dakhue' nokiregtaj mena'po orokahue' o'e? —Jesústaj o'nona'uyate.

29 —Bapehue' mo'unhua'po kenpa'ti mo'tiona'pakonhua'po dakhue' nokiregtaj ta'mona'dik mo'ene. —Jesúsa o'mana'uyate.

“Do'taj me'darakapone.” Onte'ti Jesúsa o'mana'uyate.

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

30 *Keya' o'hua'po Galileayo konig iregiregteda o'pokonhua'po.*

31 *Huanigpeika'eritaj o'manmadika'po iregiregteda o'hua'onhua'po. "Do Huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uayne. Huabokereka men'bahuatitotiakapet. Men'arakapone. Bapa'me'noe huakudaka'da e'eada ijnoy-huadapoy." Jesusa o'manmadika'uyate.*

32 *Huanigpeika'erinayo kenpa' nopoenkahue' o'nepo on'mepakpo "¿monig ya'e?" onahue' o'nuyate.*

*"¿Be'a hueret huairida e'dik ya'et?"
Huanigpeika'eria on'batia'pakuyate.*

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

33 *Capernaumyo on'tiakdepo jakyoda o'eato'po,
—¿Dagte o'tiakpo katetaj mo'batia'pak? —Jesusa huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.*

34 *"¿Be'a hueret huairida e'dik ya'et?"
on'batia'pakpo a'tokhue' o'nuyate.*

35 *Jesus huanigpeika'eritaj a'manmadikaya'po
o'huadpo "yan'kupopak," o'mana'po,*

*—Bepi' doere huairi ee'ta' e'paknayo nog
aratbuten huanaba'nig ka'nike' konig nogtaj
kan'tihuapokike'. —O'mana'po*

36 *huasi'potaj o'ta'koypo nopoyo o'totiakpo
hua'opite o'doko'uyate.*

37 *—Do ijpaknok be'api' in huasi'potaj di'da
o'depo o'tihuapokika'po konigda do'takon o'de
do'hued Apagtakon o'de. Ke'na me'ta'mona'uayne.
—Jesusa o'mana'uyate.*

Ken aratbut opudomeytaj dakhuea' egka'ta' pakhue' o'nepo daka' bo'tihuapokika'ne.

(Lc. 9.49-50; Mt. 10.42)

³⁸ —Nogbokereka o'nendik o'dikka'po toto'taj o'maenika'. O'tiahuaypo oro'ere huahue' o'ika'nok, “Keje', kahue' yaē'.” Ona'mey, huamanmadika'eri. —Juana ona'uyate.

³⁹ —Kentaj “kahue' yaē',” onahue' yane'. Be'api' konig tiahuayhued o'ika'nig do'hued huadik o'dikka'po eka'nayo onte'ti do'taj dakhue' huaahue'dik o'eapo.

⁴⁰ Ken aratbuta oro'omeytaj dakhuea' egka'ta' pakhue' o'nepo oro'omeytaj bo'tihuapokne.

⁴¹ Cristoen huanigpeika'eri mo'enok do ijpa-knok be'api' huamai' hue'ey e'yoknayo dapi' Diosa dakhuapa o'bayokapo. Buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'po.

Keyoj nama'da e'toka'nayo dakhue'da o'unhuahuika'apo.

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² —Be'api' do'hued 'uru huaknopoe'eritaj dakhuea' e'batoka'nayo ke'ponanada castiga Diosa ogkadhuahuika'apo. Konigepo do'hued 'uru huaknopoe'eritaj dakhuea' e'batoka'ta' e'paknayopi' dakhuea' batokahued huidtone' ke'nen huahuerenta' yan'tiontidukupo ta'kotdik a'eya'po jod yakoyo e'kotnayo kenda konig sue'da castiga e'magka' o'e.

⁴³⁻⁴⁸ Huaba'pi' hua'ipi' huakpopi' dakhuea' e'ka' huata'da e'toka'nayo dakhue'nanada o'enok Diosa castiga o'magka'po ta'akyo o'enapo. Ta'ak o'bakpakonhuahuika'apo bakayhue'

o'ēapo. Konigepo huabaapi' hua'iapi' huakpoapi' dakhuea' e'toka'ta' e'paknayo dakhue'da o'ēpo kahue'dik a'eya'po e'boktegnayopi' huadak ya'eapet, dakhuea' kahue'dik a'eya'po ekpokotoknayopi' huadak ya'eapet. Ken konig yan'nopoepo dakhuea' kahue' yanika'. Dakhuea' eka'nayo Diostaj dakhuea' boka'nok castiga mogkadhuahuika'apone. Ta'akyo mo'bakpakonhuahuika'apone. Bakayhue'dik o'unhuahuika'apo.

⁴⁹ Sal pai' e'ēada huadakda o'kika'nig konigti pai'da mo'nopo'ēpo huadakda mo'ēapone.

⁵⁰ Sal huadakda o'ēpo o'kika'. Pai' ehue' ee'nayo huadak kahue'dikda en'dik o'ene. Konig salonig ya'nepo huadaknopo'da huayahuyaya di' yan'maepo yan'manoeyika'. —Jesúsa huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

10

*“¿Huabokerek huato'e'taj menpa' en'dik ya'ne?”
Jesústaj nama'da kae'po fariseoa o'nona'uyate.*

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

¹ Keya' Jesúsa o'bakhua'po Judeayo kenpa'ti Jordán akodpen huadariyo o'hua'uyate. E'tiakte onte'ti huakka'nanada ogkupopakuyate. Konig o'kika'po o'manmadika'uyate.

² Jesústaj a'dikdikya'po sue'da fariseo on'huahua'po, “¿Huabokerek huato'e'taj menpa' kenpa'da endik ya'e'?” Jesústaj o'nona'uyate.

³ —¿Kate yamana'uyate Moisésa? —Jesúsa o'mana'uyate.

4 —“Huatoe e'en beroba' madoya'dik mo'epo huatoe endik mo'e.” Moisésa o'mana'uyate. — O'nona'uyate.

5 —Konig nopoteyda mo'ika'po Diostaj e'nigpeika'ta' pakhue' mo'ika'nok Moisésa kenda o'madoya'uynig'a.

6 Huakkuruteda Diosa aya'tada o'ka'uypa huabokerek ettone'ere o'ka'uyate.

7 “Konigepo huabokerek ke'nen huaoj huayeeretaj okorokpo ettone'taj a'toepakya'po.

8 Botta' e'eada on'toepakdepo konig nogtida o'nede.” Apagba'te kenpa' oa'. Botta' e'eada nogtida o'nede.

9 Kenda Diosa o'toepakadenok huabokereka enhue'dikda o'ne. —Jesúsa fariseomeytaj o'mana'uyate.

10 Nogok huanigpeika'eriere jakyoda o'nepo, “¿Huatoe menpa' en'dik o'e?” Jesúsen huanigpeika'eria o'nona'nok,

11 —Be'api' huabokerek huatoe'taj e'ennayo nogtaj o'toepakpo huakkuru huatoe'taj dakhuea'da ogka'.

12 Kenpa'ti ettone'a huatoe'taj e'ennayo nogtaj o'toepakpo dakhuea'da o'ka'. Diostaj dakhuea'da o'ka'. —Jesúsa o'mana'uyate.

Jesúsa huasi'potaj o'mationa'pakuyate.

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

13 Jesúsa daka' kan'bake'po huasi'po kentaj en'batotiaktada ke'nen huanigpeika'eria “keje', batotiakhue' yane',” on'mana'uyate.

14 Kenda Jesús o'tiahuaypo o'diayatupo.

—Huasi'po do'te kan'batiake'. "Kaeya'," manahue' yane'. Konig inomey 'urunopo'da huasi'po o'ne konigti aratbut huaknopoe'eri Diosensi'po o'nepo Dios Huairitaj on'nigpeika'apo.

¹⁵ Huasi'po do'taj 'urunopo'da menoknopopepo men'nigpeika'ne. Konig huasi'po Dios Huairitaj daka' o'noknopoenig konigti opudomey oknopoe'hue' ee'nayo Dios Huairiensi'po ehue'dik mo'eapone. Buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'uyate.

¹⁶ Huasi'potaj o'badokoe'po o'batibata'te'epo Diosa daka' kabake'po o'mationa'pakuyate.

*Huabokerek huairi Jesúsa on'batia'pakuyate.
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)*

¹⁷ Dagte Jesúsa huaboa'da o'hua'depo huabokereka o'huaketonyakpo huikudate o'tihuadpo,

—¿Kurudyo Diosere a'noeonhuahuikaya'po kate huadakda kika'dik ijje, huadakda huamanmadika'eri? —Jesústaj ona'uyate.

¹⁸ —Ka'tia'po huadakda i'ene ona'. Diosyo'da huadakda o'ika'.

¹⁹ Diosen e'mana' i'nopoe. Nogen huatoe'taj bakdejhue' yaika'. Aratbuttaj yahuadiaypo arakhue' yaika'. Nogen bakberekhue' yaika'. Nama'da bahuaahue' yaika'. Da ahue' yaika'. Huaojtaj huayetere daka'da yanigpeika'po daka' yamatoika'po yabayokika'. Kenpa' Diosa o'mana'uyate i'nopoe. —Jesúsa ona'uyate.

²⁰ —Do huasi'poedanda kenda aya'da ijnigpeika'uy, Huamanmadika'eri. —Huabokereka ona'uyate.

²¹ Jesúsa di' o'epo o'tiahuayatupo,

—Nogitied ka'diken i'ene. Huakupete aya'da i'tamaetnig yabahuaya'. Ken huakupe yabaedepo pai'da aratbuttaj yabayoke'. Kenda on eka'nayo kurudyo Diosere huakka'da i'matounhuahuika'apone. Do'taj behuatiakpo beta'hua'ika' e'bueypi' beta'hua'ika'. —Jesúsa huairitaj ona'uyate.

²² Huairia kenda o'peepo nohue' o'unpo huakka'nana o'tamaenok suhue'nana o'epo okhua'uyate.

²³ Huanigpeika'eritaj okpokuberudpo,
—Bepi' huairi huakka'nada e'matoe'ta' huaeretpakeri Dios Huairitaj oknopoe'hue'dik o'neapo, Diosensi'po ehue'dikda o'ne. —Jesúsa o'mana'uyate.

²⁴ Huanigpeika'eria Jesús en hua'ataj o'peepo on'mepuke'nok onte'ti Jesúsa o'mana'po:

—Huakka'da e'matoe'ta' huapakeria Dios Huairitaj oknopoe'hue'dik o'neapo. Diosensi'po ehue'dikda o'ne.

²⁵ Konig camello huaboro' 'uhua sakpi'peyo kudhue'dik o'e. Konigti huairi huakka'da on'matoepo Diosensi'po ehue'dikda o'neapo. —Jesúsa o'mana'uyate.

²⁶ Huanigpeika'eria kenda on'peepo huakka'da on'mepu'kepo huayahuaya on'batia'pakpo:

—¡Kenpihuay! ¿Be'a Diosensi'po e'dik ya'neapo? ¿Be'a Diosere onte'ti noeonhuahuika'dik ya'neapo? —On'batia'pakuyate.

²⁷ Jesúsa o'batiahuaypo o'mana'po:

—Huabokereka huata'da nopo'yareahue'dik o'ne. O'nada on'pakpo noeonhuahuikahue'dik o'neapo. Diosayo'da nopo'yarea'dik o'mae

kenpa'ti onte'ti manoeanhuahuika'dik o'mae. Diosayo'da aya'da ka'dik o'e. —O'mana'uyate.

28 —Oro'nayo aya'da o'matojika'nig o'maenon'uy. Ontaj ata'huaya'po aya'da o'maenondemey. —Pedroa ona'uyate.

29 —Aya'ada ke'nen jak kenpa'da o'nen, huama'buytaj huidpotapi' o'nen, huaojtaj huayetapi' o'nen, huatoe'taj huasi'potaj ta'bapi' o'nen. Huadak hua'a o'deretpakpo kenpa'ti do'tayo'da a'nigpeikaya'po o'nen.

30 O'nennok Diosa oy huakka'nanada o'bayokapo. Jak, huama'buy, huidpo, huaye huasi'po, ta'bakon o'bayokapo. Pai'da e'nopo'ebet o'bayokapo. Nogok Diosere on'noeonhuahuika'apo.

31 Oy huakka'da huairi e'eada nogok huairida ehue' o'neapo. Konig huanaba' o'neapo. Huakka'mon konig huairionig ehue'da o'nika'nig konig huanaba'da oy o'nika'nig. Nogoknayo 'urua'da o'neapo. Konig huairitone' o'neapo. —Jesúsa o'mana'uyate.

*“Do'taj me'darakapone.” Jesúsa onte'ti oa'uyate.
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)*

32 Jerusalényo dagte Jesús huanigpeika'eri on'behuikpo Jesús huakkuruda o'hua'enok huanigpeika'eri on'mepuke'po nogomey on'tahua'po on'me'pukuyate. Doce huanigpeika'eritaj nogyonda o'batohua'po konig megka'apone o'mana'po:

33 —Jerusalényo o'hua'ne. Do huabokerek ijjepe Diosya' ijtia'kuy. Jerusalényo huabokereka sacer-dote huairiomeytaj men'yokapone. Moisésenba'

huamanmadika'eritere men'yokapone. Ken bueydik o'e men'huaa'apone. Nog aratbuttaj judio ehue'taj do'taj menyokapone.

³⁴ Nog aratbuta do'taj men'tierikapone. Huiyokda pidetbi'a men'bitbitapone. Mentisupu'eapone. Me'darakapone. Botta'a'e'tisikde'te kubarakyo huakudaka'da e'eme'tada Diosa me'noyhuada'apone. —Jesúsa o'mana'uyate.

Jacoboa Juanerea huairi bo'yahuea' o'nona'uyate.

(Mt. 20.20-28)

³⁵ Zebedeoen huasi'po Jacobo Juanere Jesústaj on'huahua'po,

—Kenda ona'nig oro'taj mogka', huamanmadika'eri. —Juan Jacoboere o'nona'uyate.

³⁶ —¿Kate bo'pak? —Jesúsa o'mana'nok.

³⁷ —O'na 'urua'nanada huakhuairi e'ede'te konig huairi e'huae' onte da'kopen ope'topen bohuada'. —Jesústaj o'nona'uyate.

³⁸ —Kenpa' onahue' mene'. Do pai'da ijnopo'eapoy. ¿Menpa' doere konigti pai'da nopo'e'dik mo'e? —Jesúsa o'mana'uyate.

³⁹ —Ee', onere pai'da nopo'e'dik o'ey. —Jesústaj o'nona'uyate.

—Buttida ijjay, konig pai'da ijnopo'eapoy opud konigti pai'da nopo'e'dik mo'eapone.

⁴⁰ Nogok do huakhuairi ijjedepo ijmana'ika'apoy. Doere huakhuairi ka'ne'po do'huanayo yahueahue'dik o'nene. Kenomey do'hued Apag Dios a'nennada o'baktie'ea'uynigtaj

doere huairi o'bayahuea'apoy. —Jesúsa o'mana'uyate.

⁴¹ Nog diez huamata'moneria kenda on'mapeepo Jacobotaj Juantere on'mahuadiay'uyate.

⁴² —Inte yan'batiak —Jesúsa o'mana'po— Nog aratbuten gobierno huairitone' kenpa'da teyda on'mana'ika'nok kenomeyen aratbut huairitaj nigpeika'dik o'nika'.

⁴³ Opudnayo ken konig kikhue'dik mo'ene. Be'api' huairi ee'ta' e'paknayo nog aratbuttaj kan'batihuapokike'.

⁴⁴ Kenpa'ti be'api' doere huairi ee'ta' e'paknayo konig nog aratbuten huanaba' ka'nike'.

⁴⁵ Konig do ijkika'nig konigti yag'kika'. “Konig huanaba' mentihuapok.” A'ikaya'po tiakhue' ijjuy. Aratbuttaj a'tihuapokya'po iйтиakuy. Aratbuten dakhuea' e'ka'taj a'bakkahueaya'po a'manigbueyya'po Apag Diosya' итиakuy. —Jesúsa o'mana'uyate.

Bartimeotaj okpoyarea'uyate.

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Ken Jericó huakka' jakyo on'batiakuyate. Huakka' jakya' on'pokondepo Jesús huanigpeika'eriere huakka'nanada aratbutere e'norokte Bartimeo ekpobig Timeoen huasi'po dagte o'huadpo “huakupe beyok,” o'mana'uyate.

⁴⁷ “Jesús Nazaret huae'eri o'pokde,” aratbuta enhuaa'te o'peepo 'utta'da ona'po,

—Metinepahui', Jesús Daviden adhuea' huasi'po. —Ekpobiga' 'utta'da ona'uyate.

48 –Yabatikde’. –Aratbuta huiyokda e’nona’tada nogiti huakka’a’da o’nokoye’uyate.

–Metinepahui’, Jesús Daviden adhuea’ huasi’po. –’Utta’da ona’uyate.

49 Ken Jesús e’hua’ada o’boato’po,

–Yan’totiak. –Jesúsa o’mana’nok on’huahua’depo,

–Yadurugpakpo yabod. Jesúsa “Yatiak” mena’ne. –O’nona’uyate.

50 Huaok o’enpo o’bodpo Jesústaj o’huatiakuyate.

51 –¿Kate i’pak? –Jesúsa ona’uyate.

–Ekpoyarea’ta’ ijpaki, Huamanmadika’eri. –Ekpobigā ona’uyate.

52 –Do’taj meknopoepo yayarudpo yahuati’. –Jesúsa ona’uynok ekpobig huaboa’da o’tiahuaypo Jesústaj dagte o’tahua’uyate.

11

Jerusalényo Jesúsa o’kuduyate.

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

1 Jerusalén meyo_hue’da e’ede’tete Betfagéte kenpa’ti Betaniate kenpa’ti ote’ Olivoste o’nedepo, botta’ huanigpeika’eritaj:

2 –Butukda yan’huati’. Huakka’ jakyo yan’huati’. Keyo burro ’uhua enuku’ bo’huahuayapone. Ken burrote bepi’ huadhued o’ne. Yanogkujpo do’taj menigtotiak.

3 “¿Mana’po bo’tohua?” Be’api’ ena’nayo “Huairia o’paknok o’kay. Huaboa’da onte’ti o’totiakapoy.” Ya’nonati’. –Jesúsa botta’ huanigpeika’eritaj o’mana’uyate.

⁴ Ken on'hua'po dagte akbogpete burro 'uhua enuku' on'huahuaypo o'nogkujuyate.

⁵ Egkujte huabokerek kenteda o'nepo,
—¿Kate boka'? ¿Mena'po burrotaj mogkuj? —
On'mana'uyate.

⁶ Konig Jesúsa o'mana'nig kenda on'mana'nok "tohua'dik mo'e," on'mana'uyate.

⁷ Jesúste burrotaj on'tohua'po kenomeyen huaoka' burrota'pite on'hueda'nok Jesús o'huaduyate.

⁸ Kente Jesús o'pokapo on'nopoepo dagte huakka'da kenomeyen yudtaj on'bahueda'po nogomeya o'huey 'opi ba'kutaj on'baktega'depo dagte on'bahueda'uyate.

⁹ Huakkurute huae'eria kenpa'ti huata'poeria aya'ada huaboa'da 'utta'da on'da'po:

—Urunanada Jesús, Diosen hua-
manopo'yarea'eri, mon'durugpak, huakka'
mon'durugpak. Kentaj Apag Diosa
mo'nigta'mona'uyne.

¹⁰ Oro'en adhuesa'pane' David huairionig hueretda huakhuairi o'tiakde, Jesús Huairi o'tiakde. Dakiti Dios, mon'durugpak, huakka' mon'durugpak. —Aratbuta 'utta'nanada o'nokoy'uyate.

¹¹ Ken konig Jerusalényo Jesús o'kudpo kenpa'ti Diosen jakyo o'kudpo, aya'tada daka' o'tiahuaypo osikdenok Betaniayo doce huamata'moneriere o'hua'uyate.

Hueymey higuertaj "onte'ti dapakhue'dikda i'ea'pone," Jesúsa ona'uyate.

(Mt. 21.18-19)

¹² Eme'te Betaniaya' o'norokdepo Jesús aypota' o'epo

¹³ adteda hueymey higerataj o'tiahuaynig'a huada o'pakpo o'huahua'nig'a huakutayo'da o'uyate. Huadajok ehued o'uyate.

¹⁴ Konigepo higerataj ona'po:

—Onte'ti dapakhue'dikda i'eapet. Bepi' o'nenda bapehue' ya'neapet. —Jesúsa ona'uyate. Kenda huanigpeika'eria on'pee'uyate.

Diosen jakya' huabahuaya'eritaj o'maen'uyate Jesúsa.

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵ Onte'ti Jerusalényo on'tiakdepo Jesús Diosen jakyo o'kuddepo huaboa'da 'uhua huabahuaya'eritaj huabakbae'erieretaj o'maoroka'po huakupe huakabia'erien kutopa o'makmaena'po tukku' 'uhua huabahuaya'erien huahuadtaj o'makmaena'uyate.

¹⁶ “Konig dag ekapa' Diosen jakyo katepi' topokhue'dik mo'ene.” Jesúsa ighua'da o'mana'uyate.

¹⁷ O'manmadika'po:

—Do'hued jak aya' huadarieri aratbuten huationa'pak jak on'tae. Apagba' e'mana'tada konig huabereerien jakonig opudomeya mo'toene. —Jesúsa huabahuaya'eritaj o'mana'uyate.

¹⁸ Kenda sacerdote huairi Moisésenba' huamanmadika'eriere on'peepo Jesústaj on'mepukuyate. Jesúsa e'manmadika'te huakka'nanada aratbut on'peepo 'urunanada o'e on'mepuke'nok huairia Jesústaj on'mepukpo

huaboa'da e'arakta' on'pakpo monig e'arakta' o'duknig'a.

¹⁹ Esikde'te Jesús'a huakka' jakya' o'orokuyate.

Hueymey higuera o'ay'uyate.

(Mt. 21.20-22)

²⁰ Eme'te sikyoedda onte'ti on'hua'depo higuera hua'ihuitya' aya'da e'ayde' on'tiahuay'uyate.

²¹ Pedro onte'ti okkahuehue' o'epo,

—Ken higerataj “onte'ti dapakhue'dikda” iname'nig o'ayde, yatiahuay', huamanmadika'eri. — Ona'uyate.

²² —Diostaj daka' yanoknopoe'.

²³ “In ote' yatohua', Dios. E'pogyo yaen.” Be'api' ena'nayo Diosa yaka'apet daka' eknopoe'nayo o'ka'apo. Konig ona'nig o'eapo.

²⁴ Eknopoe'nayo aya'tada katepi' bo'pakpo bo'tiona'paknok Diosa bo'yokapone.

²⁵ Apag Diostaj yan'tiona'pakpo be'api' ontaj dakhuea' egkame'nayo yakkahuea'. O'nen Apag Dios kurudyo o'ika'po ke'na opudtaj dakhuea' e'ka' bokkahueapone kenpa'ti.

²⁶ Nogtaj okkahueahue' ee'nayo o'nen Apag Diosakon opudtaj okkahueahue' mo'eapone. — Jesús'a o'mana'uyate.

¿Be'a Jesústaj ya'ta'mona'uyate?

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Onte'ti Jerusalényo on'tiakdepo Jesús'a Diosen jakyo e'huae'te sacerdote huairi Moisésenba' huamanmadika'eri judío huairitone'ere on'huahua'depo,

²⁸ —¿Yabayareadhuati'. Be'a mena'uy? —Jesústaj o'nona'uyate.

29 —Huakkuru do'taj me'nakonon. Opud ena'nayo ke'na “yabayarea’,” mena'uyne do kenpa'ti o'nona'apone.

30 “Bautiza yamagkadhuati’.” ¿Be'a Juantaj yana'uyate, Diosa huabokerekapi? Mena'tok. —Jesúsa o'mana'uyate.

31 Menpa' o'apo huairia huayahuaya on'batia'pakpo:

—“Diosa Juantaj o'ta'mona'uyate.” Oro'a ena'nayo “¿kenda Juana do'taj be'tia'pakikuynig mena'po oknopohue' mo'uy?” oro'taj mona'apone.

32 “Huabokereka Juantaj on'ta'mona'uyate.” Oro'a ena'nayo aratbuta oro'taj dakhue'da mogka'apet konigepo Diosen huamanbatia'pakeri Juan o'e'uy aratbut o'noknopoenok. —Judío huairia huayahuaya on'batia'pakpo,

33 —Be'a Juantaj yanuyet oro' nopohue' o'ey. —Huairia Jesústaj o'nona'uyate.

—“Yabayarea’.” Ke'na mena'uyne do kenpa'ti onahue' o'neapone. —Jesúsa o'mana'uyate.

12

Huairien ta'ba huatatoheria dakhue'da on'taka'uy. Ken konig Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

1 Jesúsa konig o'e o'manbatia'pakpo o'manmadika'po:

—Huairien ta'bayo uva huakpi on'batuke'uy. Uva setda huada huakpi on'batuke'uy. On'tiokpaka'uy. Uva huada huasapa'a' sipana' uruda o'kogka'uy. Hua'ia asapaiya'po o'kogka'uy.

Ta'ba huatioka' kutayoda kutopa o'ka'uy. Uva ta'ba huata_{toe}'eritaj ta'ba o'baktoyokdepo bidteda nogbayo huairi o'bakhua'uyate. Nogbayo ijhue'da o'uyate.

² Kenoka' uva huada o'boyogdenok ta'bayo ke'nen huanaba' o'ta'mona'uyate. Sue'da huada ka'totiake'po o'ta'mona'uyate.

³ E'tiakde'te ta'ba huata_{toe}'eria huairien huanaba'taj on'to_{epo} on'bitbitpo uvabayo' on'ta'mona'uyate.

⁴ Onte'ti huairia nog huanaba'taj o'ta'mona'uyate. Ta'bayo e'tiakde'te on'pa'ea'po huakutaj on'bitbitpo on'tidike'uyate.

⁵ Huairia nogtakon o'ta'mona'uyate. Kentaj o'darakuyate. Nogok nogomey huakka'montaj o'mata'mona'uyate. Nogtaj on'mabitbitpo konogtada on'batiarakuyate.

⁶ Huairien huasi'poyo'da o'ta_{epo} kentaj di'nanada o'ika'uyate. Ta'poteda huasi'po o'ta'mona'uyate. Kentanayo 'urua'da yan'deapet o'nopo_{epo}.

⁷ Ta'ba huata_{toe}'erinayo dakhuea'da on'nopo_{epo}, "Huairi e'buyde'te huasi'poa aya' huaoen o'baeapo. On'nopo_{epo} huairien ta'ba oro'en kenpa'da mo'ta_e'po huasi'potaj mon'arak." Onpayo' on'batia'pakuyate.

⁸ Ken huasi'potaj on'to_{epo} o'darakpo ta'baya' huaso' o'nen'uyate. —Ken konig Jesúsa o'manbatia'pakpo o'manmadika'po,

⁹ —Huairi o'tiakdepo huata_{toe}'eritaj menpa' ya'magka'apet mo'nopo_e. Huata_{toe}'eritaj o'barakpo ta'ba nogomeytaj o'bayokapo.

¹⁰ Apagba'kon tiahuayhue' mo'ika'.

Huid jak ogka'po jak huaka'eria Diosen 'uru
 huidda e'huae'taj pakhue' o'nepo o'nen'uy.
 Ken huidta' Diosnayo o'pak ken huidte
 huaboro' jakda o'ka'apo.

11 Kenda Dios Huairia o'ka'apo 'urudapita' o'ka',
 o'nopoene. Apagba'te kenda oa'.

—Jesúsa o'mana'uyate.

12 Judío sacerdote huairi nog judío huairiere
 Jesústaj on'peedepo oro'omeytaj bo'tia'pakne.
 Oro' konig huairien ta'ba huatatoe'eri
 o'nea' bo'tia'pakne on'nokotdepo Jesústaj
 huabakudá' jakyo e'tohua'ta' on'tipaknig'a
 aratbuttaj on'makme'pukpo tohuahue'
 o'nuyate. Jesús Diosen huamanbatia'pakeri
 o'e. Aratbuta o'noknopoek on'makme'pukpo
 on'bakhua'uyate.

*¿Menpa' Romano gobierno huairitaj huakupe
 yokdik o'e? Fariseoa o'nona'uyate.*

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

13 Jesúsa nama'da kae'po dakhue'da oa' aa'ya'po
 judío huairia Jesúste fariseotaj kenpa'ti Herode-
 sen huapakeritere on'mata'mona'uyatenok

14 on'huatiakpo,

—Konig aratbuta yan'pakapet men-
 tia'pakapetpi' nopoehue' i'epo buttida i'mana'ika',
 huamanmadika'eri. Aya'tada konigti i'pakika'.
 Huairi huanaba'pi' konigti i'pakika'. Diosen
 e'kika'nig buttida i'manmadikika'. ¿Menpa'
 Romano gobierno huairitaj huakupe yokika'dik
 o'e? ¿Yokhue'dikpi' o'e? —Jesústaj o'nona'uyate.

15 Nama'da me'nona'ne Jesúsa o'nopoepo,

—¿Do dakhuea' kae'po mena'po nama'da o'nona'? Men huakupe, mentiahuay'ea'. —Jesúsa o'mana'uynok,

¹⁶ ken denario huakupe e'yokte o'tiahuaypo,

—¿Huakupete be'ed huakok ya'e? ¿Be'ed huadik e'mandoya' ya'e? —Jesúsa o'mana'uyate.

—Romano gobierno huairien huakok huadikere o'e. —Jesústaj o'nona'uyate.

¹⁷ —Gobiernoen e'huae' yan'yokikati'. Kenpa'ti Diosen e'huae' yag'kika'po yan'yokikati'. —Jesúsa o'mana'uyate.

Kenpa' on'peedepo, “kenpihuay,” 'urua'da oa' on'nopoepo.

¿Menpa' aratbut kubarakya' noyhuaddik ya'neapet?

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸ Saduceo huamanmadika'eri aratbut kubarakya' onte'ti noyhuadhue' o'neapo on'batia'pakika'uy. Saduceomey Jesústaj on'huahua'po o'nona'po:

¹⁹ —“Huabokerek e'toepakada huasi'po toehuedada e'bueynayo ke'nen huama'buy ayhuataj toepakdik o'epo huama'buykudakendik huasi'po diktoedik o'e.” Moisésa o'manigmadoya'uyate.

²⁰ Oro'ere siete huama'buy o'nuy. Huakkurueria o'toepakdepo nogok sigpi' huasi'po toehue'ada okbuey'uy.

²¹ Nog huama'buy ayhuataj o'toepakuy. Ke'nakon huasi'po toehue'ada o'buey'uy. Nogakon konigti o'ka'uy.

22 Ken konig aya'ada siete huama'buey kentaj on'toepakuy. Huasi'po toehue'ada on'timabuey'uy. Ta'pota' ayhuakon o'buey'uy.

23 ¿Nogok aratbut kubarakya' onte'ti en'noyhuadde'te ke'na ayhua be'ed huatoeaj'taj ya'eapet? Aya'ada huama'buya on'toe'uy, huamanmadika'eri. —Saduceomeya Jesústaj o'nona'uyate.

24 —Nama'da mo'nopoika'ne. Apagba' nopoehue' mo'ene kenpa'ti Dios teyda o'e nopoehue' mo'ene.

25 Aratbutkudak kubarakya' on'noyhuaddepo toepakhue'dik o'neapo kenpa'ti huayobu katoepake'po bayokhue'dik o'neapo. Konig Diosen huata'moneri kurudyo o'ne konigti o'neapo. Diosen huata'moneri toepakhue' o'nika'.

26 Aratbut e'buey onte'ti kubarakya' noyhuadhue' ya'neapet opud nama'da on'batia'pakika'nig'a kubarakya' onte'ti on'noyhuadapo nopoedik mo'ene. Moisésenba'te bo'tiahuaypo kenpa' nopoedik mo'ene. Kente Moisésenba'te hueymey e'bakpakte Moisésa Diostaj o'tiahuay'uy o'timadoya'uyate. “Abrahamen Dios ijje. Isaacen Dios ijje. Jacoben Dios ijje.” Diosa ona'uyate.

27 E'bueyen Dios ehue' ee'tada huanoe'erien Dios o'ika'. Aratbut noyhuadhue' o'neapo opud nama'da mo'nopoika'ne. —Jesúsa o'mana'uyate.

Diosen e'mana' menata hueretda inigpeepo kika'dik ya'e.

(Mt. 22.34-40)

28 Jesús saduceo huairiere en'batia'pakte Moisésenba' huamanmadika'eri o'bahuatiakpo o'mapeepo Jesúsá 'uruda o'mana' o'nopoedepo,

—Diosen e'mana' menata hueretda inigpeepo kika'dik ya'e. —Jesústaj Moisésenba' huamanmadika'eria ona'uyate.

29 —Huairi oro'en Dios kenyo'nanada Dios o'e. Yan'pee', Israel aratbut.

30 Dios Huairitaj di'nanada yanika'. Huanopo'abeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. Huaso'abeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. Huanokiregabeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. E'nopoika'a yan'erepakpo Diostaj di' yanika'. Kenda Diosen e'mana' menata hueretda inigpeepo kika'dik ya'e.

31 Diosen ta'pota' e'mana' konigtimon o'e. “Konig huata' di'da mo'ika'ne konigti nog aratbuttaj di'da yan'maika'.” Kenda e'mana' Diosa huakka'nanada o'pakika' nogda sue'da o'pakika'. —Jesúsa ona'uyate.

32 —'Urunanada ona'ne, huamanmadika'eri. Buttida ona'ne. Nogtiyo'da Dios o'e. Nogda ehue' o'e.

33 Dios Huairitaj di'nanada yanika'. Huanopo'abeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. E'nopoika'a yan'erepakpo Diostaj di' yanika'. Huaso'abeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. Huanokiregabeta' huakka'da yan'pakpo Diostaj di' yanika'. Kenpa'ti konig huata' di'da mo'ika'ne konigti nog aratbuttaj di'da yan'maika'. Kenda Diosa huakka'nanada o'pakika'. 'Uhua Diostaj on'yokika'po Diostaj

kutopate on'mahuigika' Diosa sue'da o'pak. — Moisésenba' huamanmadika'eria ona'uyate.

³⁴ Moisésenba' huamanmadika'eria daka' oa'nig Jesúsa o'peepo,

—Dios Huairitaj oknopoe'dik i'ene. Diosensi'po e'dik i'ene. —Jesúsa ona'uyate. Kenda enade'te onte'ti Jesústaj onahue' o'nuyate.

¿Be'ed adhuea' huayayo ya'e Cristo?

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Diosen jakyo Jesúsa o'manmadika'po:

—Cristo Daviden adhuea' huayayo o'e. Mena'po Moisésenba' huamanmadika'eria yada'ika'.

³⁶ Doere teyda yamanika'. Aya'da o'nen taka' oknopoehue' huae'erikon nogokda huaboa'da ontaj nigpeika'dik o'neapo. Do'hued huairi Cristotaj Dios Huairia ona'uy.

A'nennada Davida Diosen Nokireg o'nopo'toepo oa'uyate.

³⁷ “¿Do'hued Huairi Cristo o'e,” David ea'nayo Cristo Daviden adhuea' huayayo menpa' e'dik ya'e? —Jesúsa o'mana'uyate.

Ken huakka'ada aratbut ogkupopakpo durugnanada on'pe'euyate.

Moisésenba' huamanmadika'eritaj Jesúsa o'batia'pakuyate.

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesúsa nogiti o'manmadika'po:

—Moisésenba' huamanmadika'eritaj keyoj ijjay. Huata'da on'eretpakpo nama'da ogkika' daka' yan'nopoika'. Konig huairi kirigayo' huabidokda e'otta' on'pakika'po kenpa'ti huakka'

jak eretnopoyo e'huae'te "T'tiak, huairi," ena'te e'peeta'on'pakika'.

³⁹ Kenpa'ti judíoen huaitake' jakyo huairied huahuadte e'huadta'on'eretpakika'. Kenpa'ti fiestate konig huairied huahuadte e'huadta'on'eretpakika'.

⁴⁰ Kenpa'ti ayhuaen huakupe jakpi' katepi'en'tae'te konig engaña ogka'po on'bakkayika'. Kenda ogkika'po onokteteyo' Diostaj ijhue'da on'tiona'pakonhuahuika'. Aratbuta men'tiahuaye'po huadakda o'ne men'tinopoe'po kirigayo' on'tiona'pakonhuahuika'. Kenda ogkika'nok Diosa daka' o'nopoe'po huakka' castiga o'magka'apo. —Jesúsa o'mana'uyate.

Ayhua pai'da e'eada Diostaj botta' sigkupe o'yokuyate.

(Lc. 21.1-4)

⁴¹ Diosen jakyo huakupe huabae' cajate meyohue'da Jesúsa o'huadpo huakka' aratbut huakupe en'kuda'te o'batiahuay'uyate. Huairia huakka'da on'kuda'uyate.

⁴² Pai'da ayhua o'tiakdepo botta' sigkupe o'bakuda'uyate.

⁴³⁻⁴⁴ Huanigpeika'eritaj "yan'tiak" o'mana'po,

—In ayhua suhuigda e'toeada konig huakka'da o'kuda'. Judío huairinayo huakka'da e'tamaetada suigda on'kuda'. Konigepo ayhua aya'da Diostaj o'yok. Buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'uyate.

13

Diosen huid jak aya'nada on'baksaka'apo. Jak

ehue'da o'eapo.

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

¹ Diosen jakya' Jesúsá e'orokde'te,

—Diosen jak yatiahuay', huamanmadika'eri, 'urunanada huid, 'urunanada jak. —Nogtida huanigpeika'eria Jesússtaj ona'uyate.

² —In Diosen huid jak bo'tiahuaynig nogok aya'da huid on'sakapo. Huabada sorokte nog aratbuta on'saka'apo. Huid kupahuihuihue' o'eapo. Diosen jak ehue'da o'eapo. —Jesúsa ona'uyate.

Cristo onte'ti tiakhued ee'ted kenpa'ti kene'huaya' huame'noe tiakhued ee'ted in konig aratbuta on'magkika'aponig Jesúsá o'manopoea'uyate.

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Ken Olivos ote'yo Diosen jakya' butukada on'hua'uyate. Jesús e'huadte Pedro Jacobo Juanereyo'da on'huahua'po,

⁴ —¿Menoka' Diosen huid jak yan'sakapet? ¿On onte'ti e'tiak kenpa'ti kene'huaya' huame'noe menoka' ya'eapet? ¿Oro'omey a'nopoeya'po kate huakkuru o'tiahuayapet? —Jesústaj o'nona'uyate.

⁵ —Keyoj huakka'ada opudtaj nama'da ena'te peehue'yanikati'.

⁶ Huakka'ada opudtaj bo'huatiakapone. “Cristo ijjej.” Do'hued huadik nama'da mona'apet. Kenomeytaj huakka'ada nama'da on'manigpeeapo.

⁷ Nogbayo nogbayo gobierno sorotataj nog gobierno sorotataj on'barakonhua'

yan'batia'pakapet. Opudnayo me'pukhue' yane'. Kene'huaya' huame'noe tiakhued ee'ted.

8 Nogbaya' nogbaya' gobierno sorotataj yan'barakonhuahua'apet. Diga'da yan'barakonhuahua'apet. Nogbaya' nogbaya' huadari ya'iyegapet. Nogyā' nogya' aratbut aypobayo' o'nepo yan'mabueyonhua'apet. Kenpa' huaboa'da dakhuea'da o'edepo pai'nanada yan'nopo'eapet.

9 Huata'da daka' yan'nopoepo do'taj batikhue'da yanoknopoika'. Judío huairi egkupopakyo mo'batohua'apone. Judío en huaitake' jakyo mo'bitbitapone. Do'taj moknopoēnok do'hued gobierno huairitaj manbatia'pakdik mo'eapone.

10 Kene'huaya' huame'noe ehued ee'ted aya'da huadaribayo huae'eritaj e'noeanhuahuika' hua'a huadak hua'a manbatia'pakdik ya'neapet.

11 Gobierno huairitaj e'yokde'te "katia'pi' huairitaj yan'batia'pakapo," me'pukhue' yane'. Kenoka' Diosen Nokirega mo'nopoēa'aponok kenda huairitaj mo'mana'apone.

12 Nogok oknopoehue' huae'eria huaknopoē'eri huama'buytaj kan'batiarake'po gobierno huairitaj on'bayokapo. Kenpa'ti huaoa huasi'potaj kan'batiarake'po gobierno huairitaj on'bayokapo. Kenpa'ti huasi'poa ke'nen huaoj huaknopoē'eritaj kan'batiarake'po gobierno huairitaj on'bayokapo.

13 Do'taj moknopoika'nok nogba nogbaya' huabada opudtaj bo'huadiayika'apet. Kenomey batikhue'ada Diostaj daka' on'nigpeika'po Diosere on'noeonhuahuika'apone.

14 Ken dakhue'da Diostaj konig Diosen

jakyo ya' kudapet. Daniela a'nenannda o'madoya'uyatenig Diosen jakyo e'ede'te bo'tiahuaydepo aya' Judea huadaribayo huae'eria huakupayo yan'mamonti'. Beroba' yan'bona'pakpo yan'nopoenkati'.

¹⁵ Huabarakeri idada on'batiaknok jak kurute ee'nayo jakyo katepi' mo'tamae a'udya'po kudhue' yaneti'. Idada yan'mamonti'.

¹⁶ Ta'bayo e'ne'nayo yudtaj a'udya'po jakyo huahue' yaneti'.

¹⁷ Ettone' bogdakhue' kenpa'ti ettone' yobed on'toepo idada monhue'dik o'nepo pai'da yan'nopo'e'apet.

¹⁸ Uu'ok ee'te monhue'dik o'ey Diostaj yan'tiona'pakikati'.

¹⁹ Huakka'nanada pai'nanada yan'nopo'eonhuahua'apet. Ke'ponanada ya'neonhuahua'apet. Huakkuruda Diosa huadari e'ka'deya' sue'da pai'damon on'nopo'e'uyate. Kenpa'ehue' ya'neapet.

²⁰ Aya'da mabueyhue'dik ka'ne'po, kenpa'ti Diostaj huaknopoe'eri Diosen huabaktie'ea'eritaj o'matinepahui'po "sue'da huame'noe aratbut pai'nananada kan'nopo'unhuahuike'." Diosa ya'aapet.

²¹ Kenoka' "yan'tiahuay', in Cristo o'e," "yan'tiahuay', ayō Cristo o'e." Be'api' ena'nayo peehue' yaneti'.

²² Kenpa'ti "Cristo ijjejey," huabokerekpi' nama'da yan'mana'apet. "Diosen huamanbatia'pakeri ijjejey," nogok nogok nama'da yan'mana'apet. Kenpa'ti 'urua'da konig Diosayo'da ka'dik o'enig yagka'apet. Kenpa'ti

yan'bayarea'apet. Diosen huabaktie'ea'eri
nama'da kagke'po yan'eretpakpo nama'da
yan'mana'apet.

²³ Nama'da huaa'eritaj keyoj ijjay. Engaña
huaa'eri tiakhued ene'ted daka' on'nopo_{ea}'ne.

Kurudya' Jesucristo o'huarakapo.
(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴ Kenpa'ti nogok pai'da en'nopo'ebatikde'te
niokpoakon sigpi' ta'tehue'dikda ya'eapet konigti
puugkon jeyhue'da ya'eapet.

²⁵ Kurudya' siokpo ya'kahuapet. Kurudyo
huae'eri huairinig yan'iriga'apet.

²⁶ Do e'tiakte men'tiahuayapet. Kurudya'
e'sihuiya' teynanada ijjepo 'urua'nanada ijjepo
ijhuarakapoy.

²⁷ Do'hued ángeltaj ijmata'mona'apoy.
Nogyon nogyon do'hued huabaktie'ea'eritaj
on'bakupopaka'apo. Aya'baya'da aya'
kurudbaya'da on'bakupopaka'apo.

²⁸ Higuera hueymeytaj ijmanbatia'pakapoy.
Kenda daka'yan'nopo_e'. Hua'opi o'kuta'sonpakde
o'bakutapakde huabayok o'tiakde mo'nopoika'.

²⁹ Kenda kenpa' huaboa'da ija'nig e'ede'te
bo'tiahuaydepo do Diosen Huairi kurudya'
o'tiakdeapo nopo_e'dik mo'ene.

³⁰ Opu_d aratbut aya' bueyhued opuden huakka'
jaktaj taka' sorotataa ke'poda mogka'apet.

³¹ Do'hued hua'a do'hued e'manmadika'nayo
kenpa'da o'unhuahuika'apo. Batikhue'dik
o'eapo. Huadarinayo batikdik kurudkon batikdik
do'hued e'mana'nayo batikhue'dikda o'eapo.

³² Ken huame'noe o'tiakapo, kente niokpo e'huadte o'tiakapo aya'ada be'api' nopoehue'da o'ne. Diosen huata'moneripi' kurudya' nopoehue' o'ne. Do Diosen huasi'po itipi' nopoehue' ijjej. Apag Diosayo'da o'nopoē.

³³ Keyoj Diosen daka' yag'kikati'. Kenoka' o'tiakapo nopoehue' mo'enok batikhue'da do e'tiakapote ekpoe' yanikati'.

³⁴ Konig huairi nogbayo a'ti o'hua'deapopo ke'nenda huanaba'taj daka' o'mana'po, "jak daka' mentatoika', daka'da yag'kikati', akbogpe huatoe'eri daka' ekpoe' yanikati'.

³⁵ Kenoka' jak huairi o'tiakapo nopoehue' mo'epo baysik nopote sikyo meahued sikyoeddapi' yatiakapetpi' yan'nopoepo daka' ekpoe' yanikati'.

³⁶ E'tayde'tepi' yatiakapet yan'nopoepo daka' ekpoe' yanikati'." Huairia huanaba'taj o'mana'uy.

³⁷ Opu domeytaj ken konigti aya'tada ijmanay. Daka' ekpoe' yanikati' ijmanay. —Jesúsa o'mana'uyate.

14

Jesústaj a'arakya'po monig o'totiakapo judío huairia on'batia'pakuyate.

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

¹ Eme'tekenta' biahue' pan huape' fiesta o'eapo. Jesústaj monig iregireg a'arakya'po huatotiak on'ukpo,

² —Fiesta ee'te arakhue'dik o'ene. Kenoka' e'aralnayo arátbut mo'huadiaypo 'utta'da boy'dik mo'eapone. —Huairia on'batia'pakuyate.

Ettone'a 'uru'huieada huasihua'a Jesústaj o'kutioy'uyate.

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ E'si'dakset Simóntaj on'dikka'uyate. O'sidakyare'uyate. Betania huakka' jakyo Simónen jakyo Jesús mesate e'huadte ettone' o'kudonpo huid yerepu'te 'uru'huieada huasihua'a huakka'teda ee'tada o'totiakpo Jesústaj o'kutioy'uyate.

⁴ Sue'ada on'tiahuaydepo on'huadiayonpo,

—Mena'po huakka'teda ee'tada nama'da injoy.

⁵ Pai'da aratbuttaj kabayoke'po onjoyhued ee'ted huakka'teda bahuaya'dik o'eay'nig'a. —Huayahuaya on'batia'pakpo.

—Nama'da i'ka'. —Ettone'taj o'nona'uyate.

⁶ —In ettone'taj nama'da i'ka'ne onahue' yane'. Urua'da megka'ne.

⁷ Opudere pai'da aratbut o'nika'apo. Menokapi' huadaka'da kika'dik mo'eapone. Batihuapokika'dik mo'ika'apone. Bayokika'dik mo'ika'apone. Donayo opudere ehue' ijika'apoy.

⁸ In ettone'a 'uru'huieada huasihuj e'toeada be'kutioyne. Do'taj huaso' e'kubarakka' ikkenda be'sihuaka'ne.

⁹ Do'hua aratbuttaj a'manopo'koreaya'po mo'nigbuey'uy. Meyapi' aya'da huadaribaya' kenpa' on'manbatia'pakika'apo kenda in ettone' megka'nigkon on'manbatia'pakika'apo. Ken ettone'taj okkahuehue' o'nika'apo, buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'uyate.

Huakupete Judasa Jesústaj o'huatitotia kapo judío huairitaj.

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

10 Doce Jesús en huamata'moneri o'nepo nogtiada Judas Iscariotea o'bakhua'uyate. Huakupete Jesústaj huatitotia kapo judío huairitaj a'batia'pakya'po o'bahuahua'uyate.

11 Judas Iscariote huakupete Jesústaj e'huatitotia kapo o'paknok judío huairia kenda on'nopondepo on'durugpakpo, "huakupe bo'yokapone," o'nona'uyate. Judas kenda o'peedepepo huaboa'da sacerdote huairitaj monig ijbayokapet o'nope'uyate.

Kene'huaya' Jesúsere on'bape'uyate.

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

12 Pan biahue' fiesta huakkuru huame'noe ee'te kenme'noe oveja 'uhua Diostaj on'nigbatiarakika'uyate.

—¿Fiesta aypo a'bapeya'po meya' fiesta aypo manhuada'dik o'eapo? —Jesús en huanigpeika'eria o'nona'uyate.

13 Botta' huanigpeika'eritaj o'mana'po:

—Jerusalényo yan'hua'. Huabokereka hue'ey kosote e'tohua'te bo'huahuayapet. Yan'tahuati'.

14 Keyoda e'kudte jak huatae'eritaj "Meya' adkorepen pan biahue' fiesta aypo doere do'hued huanigpeika'eri o'bapeapoy. Huamanmadika'eria oa'."

15 Ken jak huatae'eri o'peedepepo jak kutayo huaboro' kiregyo bo'tohua'apone. Kutopa huabidda huahudere bo'huahuayapone.

Keya' fiesta aypo yan'manhuada'. —Jesúsa o'mana'uyatenok.

16 Botta'a o'nokhua'po Jerusalényo on'hua'po kenda Jesúsa o'mana'nig on'huahuay'uyate. Ken jakyo o'nehua'po fiesta aypo on'manhuada'uyate.

17 E'sikde'te Jesús doce huanigpeika'eriere ken jakyo o'nokyepo

18 kutopate o'nepo on'bapepo,

—Judío huairia do'taj kdarake'po opud nogtiada do'taj mo'bayokapone. Ke'na oro'ere o'bapenig'a. Buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'nok

19 suhue'nada o'nunpo huaboa'da Jesústaj:

—Doapi' ijbayokapetpi'. —Noga noga o'nona'uyate.

20 —Doceya' nogtiada doere pan o'oye'epo konigti plato' o'oye'e. Ke'na me'bahuaya'apone.

21 Konig Apagba'te men'timadoya'uyatenig do'taj mogka'apone. Ke'nanayo do'taj huairitaj o'bayokapo kentataj ke'ponada o'eapo. Pai'nanada o'nopo'unhuahuika'apo. Ke'na a'nen si'poehue' e'uynayo huadakda o'eaynig'a. —Jesúsa o'mana'uyate.

22 Ken on'bape'po Jesúsa pan o'bapadpo, “dakiti Dios” ona'depo o'posakea'po o'bayoke'po,

—Yan'bape'. In pan do'hued huaso' o'e. —Doce huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

23 A'timon vino huamai'pu' o'toepo “dakiti Dios” ona'depo o'bayoke'nok aya'ada on'may'uyate.

24 —In do'hued mimi o'e. Aratbuten dakhuea' e'ka' ijbakkahuea'apoy, huaboa'da ijjay. Opudtaj a'manopoeaya'po ijbueydepo do'hued mimi o'hua'apo. Aratbuten dakhuea' e'ka' akkahueaya'po do'hued mimi o'manighua'apo.

25 Ona'ti vino mayhue' ijika'apoy. Nogok kene'huaya' do'hued Apag Dios Huairitaj aya'da huaknopoe'eri huaboa'da Diosyo en'bahuade'te onte'ti vino ijmayapoy. —Jesúsa o'mana'uyate.

“Jesústaj jokiahue'ya ijjej.” Bapaa' ia'apone Pedro, Jesúsa ona'uyate.

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

26 Diostaj e'bata'dikea'de' Jerusalénya' o'norokdepo Olivos ote'yokon sikyo on'hua'uyate.

27 —In sikyo opud aya'da do'taj o'nokmabiradapone. Do'taj o'nokmamonapone. Apagba'te kenpa' oa'nig konig: “Oveja huamatoe'eritaj ekarakte oveja o'nokmamonapo.”

28 Nogok huakudaka'da e'eada ijnoyhuaddepo opudte Galileayo huakkuruda ijhua'apoy. —Jesúsa o'mana'uyate.

29 —Nogomeya bokbiradpo ekmamonpi' donayo okbiradhue' o'eapone. —Pedroa Jesústaj ona'uyate.

30 —Oyda in sikyo huatahuaj botta'a' sipoghued “Jesústaj jokiahue'ya ijjej.” Bapa'a' ia'apone. Buttida ijjay. —Jesúsa Pedrotaj ona'uyate.

31 —Ehue' onere bueydik ee'pi' “Jesústaj jokiahue'ya ijjej,” ahue' ijjeapoy. —Pedroa ijhua' ona'uyate. Aya'ada huanigpeika'eria konigti o'nona'uyate.

Getsemaní ta'baya' Jesúsa Diostaj o'tiona'pakuyate.

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

32 Ken sikyoda Getsemaní ta'bayo Jesús huanigpeika'eriere o'nokye'uyate.

—Inteda yan' bahuadti'. Ayo a'tiona'pakya'po ijhua'apoy. —Jesúsa o'mana'uyate.

³³ Pedrotaj Jacobotaj Juantere o'batohua'po huabo'a'da suhue'nanada o'epo kenpa'ti pai'nanada o'nopo'epo,

³⁴ —Konig ijbueyapopo pai'nanada ijnopo'ey. Iyoda men'nige', doere yanokpohue'. —Jesúsa o'mana'uyate.

³⁵ Nogiti adyonda o'hua'depo okkubuka' o'huedpo o'tiona'pakpo:

³⁶ —Do pai'da nopo'ehue' kae'po tihuapokdik ee'nayo konig do ijpaknig kahue' yae'. Konig kenda on i'pak megka', do'hued pag. —Jesúsa o'tiona'pakuyate.

³⁷ Huanigpeika'eritaj o'bahuahuapo en'batayte o'bahuahuay'uyate.

—Menpa' i'tay, Simón. Nogoratipi' mena'po doere okpohuehue'dik mo'ene.

³⁸ Dakhuea' kahue' a'eya'po yanokpohue' yan'tiona'pak. Huadak e'kika'ta' bo'eretpaknig'a kahue'dik mo'ene. —Pedrotaj ona'uyate.

³⁹ Onte'ti Jesús o'hua'po konigti huadik Diostaj o'tiona'pakpo

⁴⁰ a'timon onte'ti once huanigpeika'eritaj o'bahuatiak'uyate. En'taytetion o'bahuahuayato'uyate. Taytaya' huakka' o'dapo kate a'tokhue'dik o'nuyate.

⁴¹ Onte'ti o'bakhua'po o'tiona'pakdepo bapa'a' o'bahuatiakdepo,

—Oyitieyo yan'huedti' yan'tayti'. Kenpa'da yan'tayde' oyda dakhuea' huaka'eritaj do'taj me'bahuaya'ne.

42 Yan'mabo', mon'hua'. Ke'na
me'bahuaya'dene o'tiakde. —Jesúsa once
huanigpeika'eritaj o'mana'uyate.

Jesústaj on'tohua'uyate.

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

43 Ida Jesúsa kenpa' e'mana'ted Judas
okye'uyate. Jesúsen doce huanigpeika'eri
Judas nogtida o'uy. Judasere huakka'da
on'batiakbed'uyate. Sorotata'en siro on'totiakpo
noga hueypa on'totiakpo on'batiakbed'uyate.
Sacerdote huairi Moisésenba' huamanmadika'eri
judío huairitone'a on'mata'mona'nok
on'batiakbed'uyate.

44 —Kentaj bo'paknigtaj ijbuyukapoy
yan'tohuati'. —Kenpa' Judas huabahuaya'eria
tiakhued o'epo o'mana'uyate. Jesústaj ka'nokie'po
kenpa' o'mana'uyate.

45 Judas o'tiakdepo Jesústaj o'huahuato'po,
—Ijtiaki, Huamanmadika'eri. —Ona'depo
o'buyukuyatenok

46 Jesústaj onta'koyato'po on'tohua'uyate.

47 Ken nogtiada huanigpeika'eri siro
o'toepo sacerdote huairien huanaba'taj
o'pesodokteg'uyate.

48 —Konig dakhuea' huabakbereeritaj
a'tohuaya'po mo'bahuahuika' konigti do'taj
on'huatiakbedne. Siro mo'toepo hueypa
mo'toepo do'taj on'huatiakbedne.

49 Diosen jakyo aya' huame'noeda ijhuadpo
ijmanmadika'ikay. Kenoka' do'taj tohuahue'
o'nika'ne. Konig Diosen huamanbatia'pakeria

Apagba'te mentimadoya'uyate konigda opuda do'taj ka'dik o'nene. —Jesúsa o'mana'uyate.

⁵⁰ Kenda eade'te Jesúsén huanigpejka'eri aya'ada Jesústaj o'nokmamon'uyate.

Huabokerek e'egada okmon'uyate.

⁵¹ Huabokerek o'tahua'po yudtayo'da nogtida kuperina o'kudopo o'tahua'nok on'ta'koyato'nig'a

⁵² kuperina o'matienonpo o'makmon'uyate.

Judío huairi egkupopakyo Jesústaj on'boa'uyate.

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³ Jesústaj on'tohua'po sacerdote huairitone'te on'tohua'uyate. Nog sacerdote huairi, huairitone', Moisésenba' huamanmadika'eri ogkupopakuyate.

⁵⁴ Pedronayo adteda Jesústaj o'tahua'uyate. Sacerdote huairitone'en kurute o'tiakdepo e'tiokpaka'yo o'kudpo policíasere o'huadonhua'po ta'ak o'tihuadonhua'uyate.

⁵⁵ Sacerdote huairi nog judío huairiere ogkupakdepo “Jesúsa dakhuea'da o'ka'uy.” “Jesúsa nama'da oa'uy.” Be'api' kenpa' a'huaaya'po on'dikuk. Nogpa' nogpa' nama'da a'huaaya'po kenpa'ti on'dikukpo Jesús kabueye', ea'ta' o'deretpakuyate. On'dikuknig'a dikhuahuayhue' o'nuyate.

⁵⁶ Huakka'ada Jesústaj da on'huaa'nig'a jondikyo' huaahue' o'nuyate.

⁵⁷ Sue'ada on'bopo da on'huaa'po:

⁵⁸ —“Diosen huid jaktone'taj sakdik ijje. Ken jak huabokereka ogka'uyatenig. Bapa' huame'noe

onte'ti ka'dik ijjey huabokerekapi' kahue'tada." Oro'omeya kenda o'peemey.

⁵⁹ —Noga kenpa' o'da'nig'a ondiky'o' huaahue' o'nuyate.

⁶⁰ Kenoka' nopoya'da sacerdote huairitone' o'bodpo,

—¿Q'na menpa' baa'tokhue' ie? ¿Kenda in-omeya ontaj bohuaa'ne buttida menpa' yada'? — Sacerdote huairitone'a Jesústaj ona'uyate.

⁶¹ Jesúsnaoyo soata' a'tokhue'da o'uyate. Sacerdote huairitone' onte'ti ona'po:

—¿Q'na menpa' Cristo Diosen Huasi'po i'e? — Jesústaj ona'uyate.

⁶² —Ee', Cristo ijjey. Diosen Huasi'po ijjey. Diosa me'ta'mona'uyne. Dios teynanada o'ika'po kenere e'huadte kurudya' e'sihuiya' e'tiakte on'tiahuayapone. —Jesúsa sacerdote huairitone'taj ona'uyate.

⁶³⁻⁶⁴ Konig judío aratbuta on'diaypo ogkika'nig sacerdote huairi Jesústaj o'peedepo o'huadiayonpo yudtaj o'huis'uyate. Noga huairitaj o'mana'po:

—Dios ijjey. Dakhuea'da oa'nok nog dakhuea' huaa'eritaj peehue'dik o'ey. Opuda mo'peede. ¿Menpa' mo'nopoe? —O'mana'nok,

—Dakhuea' oa'. Bueydik kae'. —Aya'ada o'nona'uyate.

⁶⁵ Jesús en huakoktaj on'tisupu'e'uyate. O'nokpotidoka'po on'tuktukpo,

—Yamadikka'. Yanopoe' be'a be'tuktuk. —O'nona'uyate. Policíakon huakokta' on'tuktukuyate.

“Jesústaj jokiahue’ya ijjej.” Pedroa bapa’a oa’uyate.

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Ken jak kurute Pedro e’huadte sacerdote huairien mune’yo huanaba’a o’tiakpo

⁶⁷ ta’ak e’tihuadte o’tiahuaypo,

—Jesús Nazaret huag’eriere i’huae’ika’uy. — Mune’yoa Pedrotaj ona’uyate.

⁶⁸ —Ehue’ jokiahue’ya ijjej. Katea’ i’et nopogehue’ ijjej. —Pedroa oa’uyate. E’tiokpaka’ akbogpeyo e’huade’te huatahuuaa o’sipoguyate.

⁶⁹ Mune’yo huanaba’ onte’ti o’tiahuaypo,

—In huabokerek Jesús en huanigpeika’eri noqtida o’ē. —O’mana’uyate.

⁷⁰ —Jesús en huanigpeika’eri ehue’ ijjej. —Pedroa onte’ti o’mana’uyate. A’timon Pedrotaj onte’ti no-gomeyakon o’nona’po:

—O’na Jesús en huanigpeika’eri i’epo Galilea huag’erien hua’a ia’ne. —O’nona’uyate.

⁷¹ —Kentaj jokiahue’ya ijjej. Buttida ijjay. Buttida ahue’ ee’nayo dakhuea’da do’taj kagke’. —Pedroa o’mana’uyate.

⁷² Kenpa’ ea’te huatahuuaa onte’ti o’sipog’uyate. E’sipogde’te “Huatahuuaa botta’a’ sipoghued ee’ted do’taj jokiahue’ya ijjej bapa’a’ ia’apo.” Mename’ng Pedro huaboa’da onte’ti o’nonponpo pai’nanada o’huikuyate.

15

Jesústaj Pilato gobierno huairitaj on’yokuyate.
(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Emede'te monig Jesústaj ka'dik o'ey sacerdote huairi huairitone' Moisésenba' huamanmadika'eriere on'batia'pakdepo Jesústaj on'tinukupo Romano gobierno huairi Pilatotaj on'tohua'uyate. On'yokuyate.

2 —¿Judíoen gobierno huairi menpa' i'e? — Jesústaj Pilatoa ona'uyate.

—Ee' kenda ia' kenda ijje. —Jesúsa ona'uyate.

3 —Jesús dakhue'da o'e. Nogda nogda dakhuea' o'kame'. Nogda nogda dakhuea' o'ka'uy. — Sacerdote huairia o'nona'uyate.

4 —¿Menpa' a'tokhue' i'e? Ontaj huakka' dakhuea'da bo'huaa'ne. —Pilatoa Jesústaj onte'ti ona'uyate.

5 Jesúsanayo sigpi' baa'tokhue'da o'mauyatenok Pilato "kenpihuay" Jesústaj oknopoe'uyate.

Jesústaj yanarakti' Pilatoa ta'pota'da o'mana'uyate.

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

6 Ken fiestate Pilatoa nogtatida huabakuda' jakyo huae'eritaj o'maorokika'. Kentaj aratbuta o'baktie'ea'po o'orokika'.

7 Huabakuda' jakyo dakhuea' huaka'eri Barrabásere o'nepo gobierno huairitaj a'maenya'po on'barakme'te.

8 “Nogok nogok fiestate nogtatida i'maorokika'nig nogtatida yaoroka'.” Aratbuta Pilatotaj o'nona'nok,

9 —¿Judíoen Huairitaj e'nigoroka'ta' menpa' bo'pak? —Pilatoa o'mana'uyate.

¹⁰ Sacerdote huairi Jesústaj digda on'huahuaypo men'nigtotiakne. Pilatoa kenpa' o'nopondepo o'mana'uyate.

¹¹ “Barrabástaj yaoroka'. Barrabástaj yaoroka'.” Pilatotaj ya'nona'. Sacerdote huairia huakka' aratbuttaj digda on'mana'uyate.

¹² —¿Judíoen Huairi opudomeya on'dikka'ika'nigtaj monig ijka'apo? —Pilatoa onte'ti o'mana'uyate.

¹³ —Hueypa cruzte yaarak. —'Utta'nada o'nona'uyate.

¹⁴ —¿Mena'po? ¿Kate dakhuea' yaka'? —Pilatoa o'mana'uyate.

—Hueypa cruzte yaarak. —Nogiti nogiti 'utta'da o'nona'uyate.

¹⁵ Ken aratbuttaj o'manigpeepo o'pakpo Barrabástaj o'oroka'uyate. “Jesústaj huiyokda huasi'dakbi'a yan'bitbit” o'mana'depo hueypa cruzte kan'arake'po Pilatoa sorotata'taj o'bayokuyate.

¹⁶ Gobierno huairien huaboro' jakyo on'tohua'depo aya'da sorotataj Jesústaj on'tikupopakuyate.

¹⁷ Jesústaj ayagda huaok on'ota'po (ken konig gobierno huairiayo'da on'otika'nig) kenpa'ti e'pid huakiok ogkuotta'po,

¹⁸ —I'tiak, judío aratbuten gobierno huairi. — Sorotata'a dakhue'dikda on'nopoepo 'utta'nanada o'nona'uyate.

¹⁹ Kenpa'ti hueypa ogkubitbitpo on'tisupu'epo huikudate on'tihuaduyate.

²⁰ Ken konig on'tierikdepo okayagda o'nokiroka'po ke'nenokkon onte'ti on'ota'depo

hueypa cruzte a'arakya'po Jesústaj
on'tohua'uyate.

Hueypa cruzte on'arakuyate.

(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

²¹ Simón Cirene huakka' jak huæ'eri Alejandroen Rufoenere huaoj ta'baya' o'tiakpo kenteda o'poknok "Jesúsen cruz tohua'dik i'ene," o'nona'uyate.

²² Ken Gólgota ote'te on'tohua'uyate. Gólgota aratbutenate huakuai' ote'te on'tohua'uyate.

²³ Keya' sorotataj vino pai' on'yokuyatenig'a mayhue' o'uyate.

²⁴ Sorotata'a Jesústaj cruzte on'betandepo be'ati ke'nen yudtaj ya'deyapet a'nopøya'po huid okmo o'nene'uyate.

²⁵ Sikyoedda nuevete cruzte on'beta'uyate.

²⁶ Huaku kutapen hueymeyen "In judío aratbuten gobierno huairi o'e." On'madoya'uyate. Konigepo bueydik o'e on'nopøe'uyate.

²⁷ Botta' huabere'eritakon hueypa cruzte on'mabeta'uyate. Jesús huada'kopen noga ope'topen on'mabetuyate.

²⁸ "Dakhuea' huaka'eriene ya'bueyapet." Ken konig Apagba' oa'uyatenig Jesús o'buey'uyate.

²⁹ Judío aratbuta on'bapokpo Jesústaj dakhuea'da on'tidi'keonhua'uyate. Kenpa'ti on'huadiaypo huakua on'pekore'epo,

—"Diosen huaboro' jak ijsakapoy, bapa' huame'noe onte'ti ijka'apoy." Iame'ne.

³⁰ O'na bueyhue' a'eya'po huata'da yatihuapokpo cruzya' yahuarak. —O'nona'uyate.

31 Ken kenpa'ti sacerdote huairi Moisésenba' huamanmadika'eriere huayahuaya dakhuea'da on'huaa'po:

—Nogomeytaj o'bayarea'ika'uyatenig'a huata'nayo bueyhue' a'eya'po tihuapokhue'dik o'e.

32 Cristo judío aratbuten huairi kahuarake'. Kenda e'tiahuaynayo oknopoika'dik o'ea'poy. Huabereeriere Jesús onteteyo' hueypa cruzte on'betpo kenpa'ti Jesústaj dakhuea'da ona'uyate.

In konig Jesús o'buéy'uyate.

(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

33 Tokhuad e'huadte huadari huabada o'sikon'uy. Sikkiregda o'uyate. Terea' e'huadde'te onte'ti o'ta'tuduyate.

34 Kenteda niokpo e'huadted,

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —Jesúsa 'utta'da o'okoyon'uyate. Ken aratbuten hua'ate: “¿Mena'po do'taj me'enonne? Do'hued Dios, do'hued Dios.”

35 Sue'da huakka'mona on'tikupobopo on'peede'po,

—In huabokerek Elíaskudaktaj onokoy. — On'mana'uyate.

36 Nogtida huabokerek o'ketonhua'po apon esponja vino pai'yo o'ta'buta'po hueypate o'beta'po kenpa'ti huakitta'te o'nigoktea'uyate. Kabuyuke'po o'nigoktea'uyate.

37 Ken Jesús 'utta'da o'okoyondepo o'notitikon'uyate.

38 E'buéyonte Diosen huid jakyo konig tela pegtone' e'oroya'da kutapen nopote o'huison'uyate.

³⁹ Ken sorotataj capitána romanoa Jesúsokpen o'bopo o'tiahuaypo konig Jesús o'okoyonpo o'bueyonnigtaj o'tiahuaypo,

—In huabokerek buttida Diosen Huasi'po o'ē. — O'da'uyate.

⁴⁰ Kenpa'ti ettone' o'nepo bidta'da on'tiahuayanhua'uyate. María Magdalena o'ēpo kenpa'ti María Jacobo huasueden huayē José Saloméereen huayē o'nepo.

⁴¹ Jesús Galileayo eē'te on'tahua'ika'po kenpa'ti on'manigmanhuada'ika'uyate. Kenpa'ti nogomey ettone' huakka'mon bidta'da on'tiahuayanhua'uyate. Ke'na Jesúsere Jerusalényo on'huame'te.

Jesústaj on'kubarakka'uyate.

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴² Ken o'sikonyakuyate. Eme'te judíoen okmapie'ahuaddik huame'noe o'ēaponok

⁴³ José o'tiakpo me'pukhue' o'ēpo Pilatotaj o'huahua'po “Jesúsensō' beyok.” Ona'uyate. José Arimateayo huāē'eri o'ēpo kenpa'ti judío huairi huakupopakyo huāē'eri o'uyate. Kenpa'ti Dios Huairitaj daka' o'nigika'uyate.

⁴⁴ Josétaj Pilatoa o'pēēdepo Jesús o'bueyde o'mepuke'po “¿menpa' ya'bueyonde?” capitántaj ona'uyate.

⁴⁵ “Eē', o'bueyde,” capitána ona'denok Jesúsensō' Josétaj o'yokuyate.

⁴⁶ Uruda tela huakupete oe'po o'so'huarakapo o'so'tihuiyig'uyate. A'timon huabo sipana'kogyo o'so'huedan'uyate. Kenpa'ti kubarak akbogpete huaboro' huida' o'tinokbetan'uyate.

47 María Magdalena Joséen huaye Maríaere keyo o'so'hueda' on'tiahuay'uyate.

16

Jesúsa huakudaka'da e'eqada o'noyhuaduyate.

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Judío aratbuten okmapiē'ahuaddik huame'noe epokonde'te domingo emede'te María Magdalena Salomé Maríaere Jacoboen huaye 'uru'huiēda huasihuaaj huakupete o'depo Jesúsensō' asō'huekeya'po o'de'uyate.

2 Domingo emede'te kubarakyo on'tiakdepo,

3 —¿Be'a kubarak huid huanokbet yakpoko-rea'apet? —Huayahuaya on'batia'pakuyatenig'a

4 on'tiahuayato'po kubarak huid huanokbet onokbetahue' on'tiahuaypo,

5 kubarakyo on'kuddepo da'kopente huaboa bokerek huabid huaok yerenanada e'ottaj on'tiahuaypo on'mepuke'uyate.

6 Okme'pukhue' mene'. Jesús Nazaret huaē'eri kentaj cruzte o'darakme' bo'ukne. O'noyhuadde. Iyo ehue' o'e. Iyo on'huedame'te. Ehue' o'e. Yan'tiahuay'.

7 Yan'huati', ke'nen huanigpeika'eritaj kenpa'ti Pedrotaj ya'nona', "Galileayo huakkuru o'hua'apo. Ayoda kentaj bo'tiahuayapone. Kenda ijay bo'tiahuayapone." —Kenda huabo huabokereka ettone'taj o'mana'uyate.

8 Ken ettone' kubarakya' o'nokmonpo diga'da onme'pukpo be'tapi' onbatia'pakhue' o'nyuate.

Jesúsa María Magdalenataj o'tiahuay'ea'uyate.

(Jn. 20.11-18)

9 Domingo sikyoedda Jesúsa o'noyhuaddepo huakkuruda María Magdalenataj o'so'tiahuay'ea'uyate. A'nen Jesúsa siete nokiregtaj okmaena'uyate.

10 María o'hua'po Jesúsen huanigpeika'eritaj o'huahua'depo Jesústaj ijtiahuaydey o'batia'pakuyate. Kenomey suhue'nanada o'nepo on'bahuikpo.

11 Jesús onte'ti o'noe kenpa'ti María e'tiahuaydetada oknopoehue' o'nuyate.

Jesús botta' huanigpeika'eritaj o'batiahuay'uyate.

(Lc. 24.13-35)

12 Nogok botta' Jesúsen huanigpeika'eri dagte on'hua'uyate. Jesús konig nogkokada o'epo botta'taj o'batiahuaydenok

13 Jesús o'e o'nokie'depo nog huanigpeika'eritaj on'bahuahua'po "Jesús o'noe," e'mana'tada Jesús o'noe nopoehue'da o'nuyate.

Jesúsen once huamata'moneritaj o'mata'mona'uyate.

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

14 Nogok once huanigpeika'eri aypo kutopate en'huadte Jesús o'manokyon'uyate. "Do e'noyhuadte huakka'mon do'taj mentiahuaydete kenda e'tia'paktada o'noyhuad oknopoehue' mo'ene. Dakhue'da mo'ene." O'mana'uyate.

15 —Aya'bayoda aya' aratbutte yan'huati'. Huadak hua'a yan'manbatia'pakikati'.

16 Huaknopoe'eritaj bautiza egka'te Diosa o'manopo'yarea'apo o'manoeanhuahuika'apo,

aya' oknopoehue' huae'eritaj Diosa castiga
o'magkadhuahuika'apo.

17 Do ijpaknok do'hued huadik
ea'te huaknopoe'eria toto' nokiregtaj
on'makmaoroka'ika'apo. Nog aratbuten hua'ate
ona'pakapo.

18 Bihuitaj on'paytoeapo. Mabokhue'dik o'eapo.
E'bueyuruhue e'maypi' bueyhue'dik o'neapo.
Dakhue' aratbuttaj huaba'a on'tibata'teaponok
on'bayarika'apo. —Jesúsa o'mana'uyate.

Kurudyo Jesús o'behuikuyate.

(Lc. 24.50-53)

19 Ken Jesúsa kenda e'manade'te Diosa
Jesús Huairitaj o'baktobehuikuyate. Diosen
huada'kopen o'huaduyate.

20 Huanigpeika'eria on'bahua'po nogyo
nogyo aya'bayoda Jesúsén huadak hua'a
on'manbatia'pakonhuahuika'uyate. Jesús
Huairia huakka' o'batihuapokika'po Jesúsén
huadak hua'a e'manbatia'pakte teyda
o'batihuapoknok on'bayarea'po nogda nogda
ogkika'po konig Diosyo'da ka'dik o'enig
ogkika'uyate, ken.

**Jesucristo oy oa'pak: Kenda Jesucristoa;
monigka'uyatenok; Diostaj
mo'manopo'yarea'ika'ne**

New Testament in Amarakaeri (PE:amr:Amarakaeri)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Amarakaeri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amarakaeri [amr], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Amarakaeri

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

86e43144-8403-5994-a826-4a127b2f67da